Эхэ найхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД ҮНЭН

1921 оной декабриин 21-нээ гаранз

Бүгэдэ арадай газетэ

1993 СЕНТЯБРЬ 8
Намарай эхин (бишэн) нарын 22
СРЕДА
Гарагай 4
№ 170 (18784)
газетын сэн: захилай—2 түх. Хэлсээтэ сэн.

Таряа хуряалга-93

ГЕКТАРАЙ 25-30 ЦЕНТНЕР АБТАХААР

...нютагуудта, иланГаяа Сэлэнгэ мүрэнэй ...зубшаһан газарнуудтахи сабшалан, таряа... ...ертэ абтажа, ехэхэн гарза хохидолой ...ше һаань, энэ жэлдэ аймагай олонхи ...нуудта таряанай, тэжээлэйургамалнуу... ...хартаабхын һайн ургаса абтахаар хүлеэг...

...хэнэй хура бороогүй хуурай, халууншье ...түдэй тогтоод байһан дээрэһээ таряанай ...хаа хаанагүй түргэн эдеэшэжэ байна. ...аймагай олонхи ажахынууд таряагаа ...ка, сэхэ хуряажа эхилээ.

...иланГаяа дээдэ захын «Родина», Ранжуровай нэрэмжэтэ, «Заря», «Дружба» колхозуудта, таряашадай ажахынуудай Улаадайн, Алтайн эблэлнүүдтэ, хүдөө ажахын Хүдэриин кооперативта олон комбайн хадалга, хуряалгада табигданхай.

Таряа сохилтын түрүүшын дүнгүүдые харахада, Ранжуровай нэрэмжэтэ, «Родина» колхозуудта, Алтайн эблэлдэ ехэнхи таряалан дээрэһээнь гектарай 25—30 центнер ороохон лаб абтахаар байна. Бусадшье ажахынуудта таряанай ургаса гектарай 20 центнерһээ доошо орохогүй гэжэ мэргэжэлтэд багсаана.

Ургаса хуряалгын жэгдэ эхилхын урда августын һүүл багаар аймаг соо гол түлэб энэ харюусалгатай кампанида зорюулагдаһан зүблөөн боложо, тэндэ сугларагшад таряа, хартаабха, тэжээлэйургамалнуудые хайшан гэжэ хаһа сагтань гээлтэгүйгөөр хуряажа абаха, ороохо, хартаабха хаана, хэды сэнгээр худалдахаб, бүхы машина, техникые яажа һаадгүйгөөр хүдэлгэхэб гэжэ хэлсээ. Энээн тушаа тодорхой хэмжээнүүдые бэелүүлхээр хараалаа.

Т. КЛОЧИХИНА.

Хяагтын аймаг.

Адууһа малда—элбэг тэжээл

ХАМТЫНШЬЕ, ҮМСЫНШЬЕ МАЛДА

...ыхая Кумора тосхоной ...ганай зайһан В. С. ...ажилтай хөөрэлдөө һэ...

...Манай эндэхи «Север...» совхозой ажалшад, ...ной адууһа малтай айл...ые бэрхэтэйхэн байдал...ыг тэжээл бэлэдхэжэ ...Сабшаха газарта но... ...ургаса муу. Тиигэ...ашье хамтын ажахын ...толгой үхэртэ, үсөөн бэшэ адуу моридто, үшөө үмсын ажахынуудта байһан олон үхэр малда эдюулхэ үбһэ хайшаншье гэжэ һаань абахын түлөө оролдожо байна гээшэбди,— гэжэ нүхэр Бурмакин хэлэнэ.

Үбһэшэдэй звенонуудай дундаһаа һү һаалнин фермын үнеэдэй эдихэ үбһэ абажа байһан Н. Мисюркеевэй, шахамал үхэрнүүдэй тэжээл бэлэдхэжэ байһан Г. Строич гэгшын звенонууд муу бэшээр хүдэлнэ.

Совхозойхид бүхы арга хургыень оложо, бүхыдэнь 11,5 мянган центнерһээ бага бэшэ үбһэ хуряажа абаха зорилготой. Даб дээрэ эндэ 2000 центнер үбһэн һүрилгдөөд байна. Ойн заха, соорхой, һужааг, нарин-хан хүнды, голнуудай нюгоон хуу сабшагдана.

А. ЕФРЕМОВ.

Хойто-Байгалай аймаг.

БУЛТАНАЙ ХАБААДАЛГАТАЙГААР

...то-Байгалай аймагай ...нэй ажалшад үхэр ма...гаа тоо толгойе олошо...жа, ехэ һу мяха абаха ...ялал оролдодог. Теэд ...г юумэ эдэнэй һанаһан ...болдогүйнь харамтан. ...ын жэлнүүдтэ хура бо...ргагүй ехээр орожо, ...Ангар мүрэн, Свет... Кичерэ, Катера болон ...тоогүй олон гол гор...ерлэжэ, сабшалан, бэл...нууд сүм уһанда оро... даа. Үбһэ хуряахын ...ыг болошохо. Үнгэрһэн ...ехэ хура бороотой бай...үбһэн багаар абтаа һэн. ...ой оной хабарай, зу...ын һарануудта Хой...ладамнай хура бо... оройдоошье оробогүй. ...газарай ногоон сүм ...ааа.

...толгой эрье дахан но... ...йн гараа. Аймагай... ...худөөгэй ажалшад июн... 10-һаа үбһэ хуряаха ...ааа жэгдэрэн ороо бэ... Кумора һууринай хүн ...ийн оршодог «Север... совхозой ажалшад ...шанартай үбһэ нинитын... ...ушынгөө үхэр малда ...ыг бэлэдхэхэ гэһэн хүсэл ...лгэлтэйгээр ехэ багагүй. ...ын залуугүй сабшалан ...ын гаранхай, хүдэлжэ ...ааа.

...«Северный» совхоз 700 ...ыг бодо малтай юм. Энэ ...ын үхэр малда бардам ...ыг тэжээл бэлэдхэхэ ...лгоогоойгоор гурбан онь... ...ооруулагдамал бригада ...лэгдээ. Николай Ми... ...ов, Георгий Строич, ...ий Петров гэгшэдэй хү... ...бригадануудай ...ута дүн хамта 11500 ...нтер үбһэ бэлэдхэжэ, 10 ...ан центнер сенаж бо... ...силос дараха даабари... ...эдэнэр һүүлэй мэдээ... 7000 центнер үбһэ бэ... ...ыжэ, фермэнүүдэй ха... ...соо оруулаад байна. ...жа абаһан трактор, ма... ...нуудаа минии байлгана... ...Нарата дүлаан үдэр... ...дые дүүрэнээр ашагла... ...даабарияа дүүргэхэ хэ... ...ыг үүсэ шадалаа сүм эл... ...ааны,—гэжэ Куморын за... ...ганай зайһан В. С. Бур... ...ын хэлэнэ. Кумора һуу... ...ыда зундаа хура бороон нэрэмжэтэ, «Заря», «Дружба» колхозуудта, таряашадай ажахынуудай Улаадайн, Алтайн эблэлнүүдтэ, хүдөө ажахын Хүдэриин кооперативта олон комбайн хадалга, хуряалгада табигданхай.

Таряа сохилтын түрүүшын дүнгүүдые харахада, Ранжуровай нэрэмжэтэ, «Родина» колхозуудта, Алтайн эблэлдэ ехэнхи таряалан дээрэһээнь гектарай 25—30 центнер ороохон лаб абтахаар байна. Бусадшье ажахынуудта таряанай ургаса гектарай 20 центнерһээ доошо орохогүй гэжэ мэргэжэлтэд багсаана.

Ургаса хуряалгын жэгдэ эхилхын урда августын һүүл багаар аймаг соо гол түлэб энэ харюусалгатай кампанида зорюулагдаһан зүблөөн боложо, тэндэ сугларагшад таряа, хартаабха, тэжээлэйургамалнуудые хайшан гэжэ хаһа сагтань гээлтэгүйгөөр хуряажа абаха, ороохо, хартаабха хаана, хэды сэнгээр худалдахаб, бүхы машина, техникые яажа һаадгүйгөөр хүдэлгэхэб гэжэ хэлсээ. Энээн тушаа тодорхой хэмжээнүүдые бэелүүлхээр хараалаа.

Т. КЛОЧИХИНА.

Хяагтын аймаг.

2-дохи классай жолоошон Николай Семенович Пиноев 1981 оноо хойшо Кабардскын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо жолоошоноор хүдэлнэ. Тэрэ даруу номгон зантай, олон үгэгүй, ураншаа һанаатай хүн. Дүршэл ехэтэй жолоошон «ЗИЛ-157», автобус «ПАЗ-672», «ГАЗ-53» түхэлэй автомашинануудые шадамар бэрхэшэй жолоододог. Тэрэ үбһэ хуряалгада, таряа зоөлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадагаа юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: дүршэл ехэтэй жолоошон Н. С. Пиноев.

С. Балдуевай фото.

ҺҮРИНҮҮД ЯҺАЛАЛ БОДОНО

Хээрын ногооной шэмэтэйдэ тон богонихон болзор соо, гол түлэб июль-август һарануудтал үбһэ сабшажа, хуряажа абаха хэрэгтэй гүб даа. Эгээл энээшиие хараадаа абаа, «зунай үдэр жэлые тэжээдэг»— гэжэ зон хэлсэдэг ха юм.

Нёдондэ аймаг соо үбһэ хуряалга хэзээ хэзээнэйхиһээ түтшүүрилтэй, ехэ хүндэ эрхэ байдалда үнгэргэгдөө һэн. Ушарынь юуб гэхэдэ, унжагайрһан хүйтэн хабар, һүүлдэнь ган гасуур боложо, хуряалгын эгээл таарамжатай хаһын эхилхэдэ, хура бороо ехээр ороод, һүүлдэнь гэнтэ хүйтэрөөд, үбһэ хуряажа дүүргээгүйдэ саһан орожорхео бэлэй. Тиин муугаар ургаһан ногооной хахадынь абтангүйгөөр саһан доро ороо бшуу.

Үнгэрһэн жэлэй нимэ гуниита хэшээлые һанаандаа оруулжа, мүнөө жэлдэ Захааминай таряашадай ажахынууд үбһэндөө эртээнһээ бэлдэжэ эхилһэн байна.

Тиигээдшье хажуу тээһээ туһа хүлеэжэ, гараа дэлгээд һуудаг үе сагнай үнгэрөө. Өөһэдым лэ оролдолго гаргажа, али болохо арга хургаа бэдэрээгүй һаа, хоохон үлэхэш гэжэ хүдөөгэй зон һайн ойлгожо байгаа.

Байгша сидо бүри июлиин 8-да аймагай захиргаанда зүблөөн боложо, үбһэ хуряалгын халуун хаһые саг соонь үнгэргэхэ асуудал зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Ажахы бүхэндэ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгээр штабууд байгуулагдаһан юм. Энэ жэлэй үбһэ хуряалгые зүбөөр, ашаг үрэтэйгөөр үнгэргэхэ, саг болзортонь, июлиин 15-һаа хойнотонгүй үбһэндэ жэгдэрэн орохо зорилго табигдаа бэлэй.

Таряашадай ажахынуудай эблэлнүүд нёдондоойнгоо алдуу эндүүе һанажа, арга шадалаараа һайнаар бэлдэ. Гэбэшье бага бэшэ бэрхэшээлшье ушараа. Эгээл хүндүүлхэй асуудалнуудай нэгэн гэхэдэ, шэнгэн түлишэ, тоһодохо зүйлнүүдэй дуталдалга болоно. Жэшээлбэл, Санагын, Далахайн, Хамниин ажахынууд үбһэ хуряалгын үедэ хүрэхөөр түлишэ, тоһотой байгаа. Харин Енгорбойн таряашадай ажахынуудай эблэлэй үбһэшэдэй звенонуудта бензин ехээр дуталдажа, нилээд түбэг татаба.

Июнь-июль һарануудта салин хүлһэн болзор соотоо үүтэнгүй, ажахынууд мүнгөөр дуталдажа баһал доройтоо. Теэд ажахы бүхэндэ хүн зон гараа дэлгээд мини һуугаагүй. Жэшээлбэл, Михайловкын таряашадай ажахынууд мяха худалдажа олохон мүнгөөрөө ГСМ, эдеэ хоолой зүйлнүүдые абаха баатай болоо.

Манай ажасайдалда, иланГаяа худөө ажахыда болоожо байгаа ехэ хубилалтануд ажахынуудые ехэ хүшэр хүндэ байдалда хүргэнэ. Гэбэшье хамтын юумэндэ хайхарамжагүйгөөр, хайша хэрэгээр хандадаг саг ходоржо, үмсын шахуу болохон ажахынууд бүхы юумэнэйнгээ яһалал бодото эзэн болоожо байна гэжэ хараахаар. Жэшээлбэл, Хамниин совхозодо олон удаан жэлнүүдэй туршада хонишоноор ажаллаһан, мүнөө таряашадай ажахын эзэн, үбһэшэдэй звеное хүтэлбэрилэгшэ Георгий Галданович Базаров 40 гектар сабшаланаа үни сагта дууһыень сабшажа, үбһэ хүсэд бэлдэнхэй һууна.

Нуга сабшаландаа ургаһан ногоо үлөөн дутаангүйгөөр сабшажа абахын тула тус звено гансашье трактор, мори унаа хэрэглээ бэшэ, мүн болдог-солдог газарые гар хажуураар сабшаа. Хатайн-Нуур гэжэ газарта хүдэлдэг Леонид Баторович Дондоковой даадаг үбһэшэдэй звено 80 гектар газарһаа гектарай дунда эзргээр 12 центнер үбһэ хуряажа абанхай.

Юрэнхыдөө Хамниин таряашадай ажахынуудай эблэлэй үбһэшэдэй 27 звено хамталаа 1900 гектар талмайһаа 25 мянган центнерһээ бага бэшэ үбһэ хуряаха түсэбтэй һаа, тэрэнээ муу бэшээр бэелүүлжэ байнхай.

Утаатын таряашадай ажахынуудай эблэл трактор, машинын түлишэ-тоһодохо хэргэлнүүдэй хомор байһан дээрэһээ морёор, гараар ажалаа хэхэ звенонуудые олоор эмхидхэнэн байна. Утаатын сабшалан эндэ тэндэ заа заахан газарнуудта байдаг. Тиимэһээ нимэ шидхэбэри абаһанинь ехэл зүбтэй байгаа.

Самагын таряашадай ажахын эблэл, тэндэхи захиргаан үбһэшэдые урмашуулхын тула гурбан шан тогтоогоо. Тэдэнь недели бүхэнэй дүнгүүдээр звенонуудта барюулагдана. 3—5 мянган түхэриг мүнгэнэй мүнөө сагта багашье һаань, тэдэндэ анхаралай хандуулагдажа байһые зон ойлгоно. Эндэ Б. Ш. Сонтоевой, А. Ж. Жамьяновай, А. А. Дылыковэй, Н. Р. Будаевай, Д. Г. Намсараевай звенонуд горитой үбһэ абажа, түс шангуудта хүртэһэн байна.

Тэрэсэгэнэй ороһон ехэ хура бороо үбһэшэдые нилээд һаатуулаа, харин һаянай сэлмэг үдэрнүүд тудалдажа, үбһэшэд унаһан малтайгаа абангүйгөөр ажаллажа, һүринүүдые бодхоожол байна.

Энэ жэлдэ аймагай бүхы ажахынуудай адууһа малдаа элбэг хүрэхэ үбһэ тэжээл нөөсэлжэ абаха гүйсэд эрмэлзэлтэй.

Н. ГАРМАЕВА,
манай корр.

ЭХЭНЭРНҮҮДЭЙ ГЭР БҮЛЫН БАЙДАЛААР

«Эхэнэрнүүд тушаа түрэнэй политикын түрүүшын эзэлжэнэй зорилгонууд тухай» Россин Федерацийн Президентын 1993 оной мартын 4-нэй Зарлигтай зохилдуулан, Буряад Республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэ Эхэнэрнүүдэй, гэр бүлын ба үхибүүдэй асуудалнуудаар комисси байгуулагдаба.

23 гишүүдһээ бүридэһэн тус комиссие Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо В. К. Агалов толгойлно. Республикын Верховно Соведэй Элүүр энхые сахилгын, социальна хамгаалалтын, эхэнэрнүүдэй болон гэр бүлын хэрэгүүдэй, демографическа политикын талаар комитедэй түрүүлэгшэ, арадай депутат В. С. Борисов тус комиссийн түрүүлэгшын орлогшоор томилогдоо. Зохихо министерствэнүүдэй, ниитын эмхи зургаануудай, эрдэм ухаанай түлөөлэгшэд комиссийн гишүүд болгогдобо. Тэрэ тоодо Л. В. Былкова, Е. Б. Раднаева, Г. А. Иванова, Г. А. Дождикова, И. А. Ангакшинова, Т. В. Булатова, К. П. Альцман, Д. К. Баторова, Э. О. Доболова болон бусад болоно.

Тус комисси эхэнэрнүүдэй, гэр бүлын, хүүгэдэй байдалые һайжаруулгала шэглүүлэгдэһэн Министрнүүдэй Соведэй тогтоолнууд, захиралтануудай проектнуудые бэлдэхэ, энэ талаар гүрэнэй засагай дээдын зургаануудай баталха шиидхэбэринүүдэй проектнүүдэй шалгалтые эмхидхэхэ, обществын экономическа, политическэ, социальна, соёлой һалбаринуудта эхэнэрнүүдэй, гэр бүлын, хүүгэдэй бодото байдал элирүүлхын тула эрдэм ухаанай шэнжэлгэнүүдые хэлгэдэ, тоо мэдээнэй үндэһэ һуурине бүридүүлгэдэ туһалха зорилготой.

Манай корр.

ИТАР-ТАСС ҺҮҮЛЭЙ МЭДЭЭСЭЛ

ПРЕЗИДЕНТЫН ХЭБЛЭЛЭЙ АЛБАНАЙ МЭДЭЭСЭЛ

МОСКВА. Хойто зүгэй нютагуудай социально-экономическа хүгжэлтын талаар Россин Федерацийн гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшээр Владимир Кураминие томилхо тухай Зарлигта Борис Ельцин гар табяа гээд Россин Федерацийн Президентын хэблэлэй албан мэдээсээ һэн.

ЗАБАСТОВКО ТҮРҮҮЛЭН ЭХИЛЭЭ

ЮЖНО - САХАЛИНСК. Сентябриин 6-да шахтернууд нэгэ үдэрэй забастовко хэхэ гээд сонсохогдоһон ааб даа. Ороной эгээл зүүн хубидахи Сахалинай нүүрһэнэй уурхайн түлөөлэгшэд эгээ түрүүлэн забастовко эхилээ гээд «Сахалинуголь» нэгэдэлэй генеральна директор Борис Шмонин ИТАР—ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсээ һэн. Энэ үдэр түрүүшын халаанда худэлдэг 10 мянга шахуу горнягууд ажалдаа гараагүй. Бүхы 11 шахтануудта ба нүүрһэнэй гурбан уурхайнуудта түлишэ олзоборилго сат зуураар зогсоогдоһон байгаа. Предприятинуудай аюулгүй байдалые хангаха подразделениинүүд лэ худэлжэ байгаа ха. Ороной бусад регионуудай шахтернуудтал адли, мүнөө жэлэй тарифна хэлсээнүүдые заатагүй дүүргэхэ, шухала хэрэгтэй дотаци хойшолуулангүй хубаарилха гэһэн эрилтэ эндэхи шахтернууд правительствын урда түрүүшын ээлжээндэ табина.

«ЖЭЛЭЙ ЭЛИТЭ ХҮН» ГЭҺЭН ЯБУУЛГА

КОМСОМОЛЬСК-на-АМУРЕ. «Жэлэй элитэ хүнние» тодорхойлхо зорилго Комсомольск-на-Амуре хотын олониитэдэ мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүд урдаа табинхай. Нюдэнэй үбшэнүүдые аргалха тон шэнэ онол арга нэбтэрүүлһэн дүрбэдэхи больницын врач-офтальмолог Сергей Широков, мүн алуулхаяа байһан үхибүүниие ами наһаяа хайрлангүй абарһан хотын прокурор Александр Влащенко гэгшэдтэ энэ хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохые уншагшад дурадхаа һэн.

«Жэлэй элитэ хүн» гэһэн ябуулга тухай долоон хоногто нэгэ дахин газетэнүүдтэ хэблэгдэжэ байха юм. Ерэхэ жэлэй эхеэр олониитын асуултын дүнгүүдые согсолхо шиидхэбэри абтанхай.

900 МЯНГАН ТҮХЭРИГ САЛИНТАЙ

ВЛАДИВОСТОК. Примориин банкын худэлмэрилэгшэдэй дунда зэргын салин 900 мянган түхэриг болоно. Хизаарай статистическэ управлени эдэ дүнгүүдые тунхаглаа юм.

Страхованиин эмхи зургаануудай ба пенсионно жасануудай худэлмэрилэгшэд хоёрдохи һуури эзэлнэ. Тэдэнэй салин 300 мянганда хүрэнэ. Энэнь хизаартахи дунда зэргын пенсиятэй сасуулхада, 10 дахин ехэ болоно. Транспортын худэлмэрилэгшэд «оройдоол» 112 мянган түхэриг абана. Хүдөө ажахын худэлмэрилэгшэд һүүлшын һуури батаар эзэлнэн зандаа. Тэдэнэй салин 45 мянган түхэригһөө дээшэ бэшэ, харин Примориин загаһашад 70 мянганһаа 80 мянган хүрэтэр салинтай. Далайда таһалгаяагүй худэлжэ байһан хүнүүд нимэ салин абана ха юм даа.

ЭЛШЭ ХҮСЭНЭЙ СЭНГҮҮДЫЕ ГУРИМШУУЛНА

УЛААН-ҮДЭ. Буряад Республикада юумэнэй, тобшолон хэлэбэл, элеэ хоолой зүйлнүүдэй сэнгүүд лахин нэмээгдэжэ болохо. Сентябриин 2-һоо элшэ хүсэнэй шэнэ сэнгүүдые тогтоохо тухай элшэ хүсэнэй талаар правительственна комиссийн шиидхэбэриин али болохо хойшолонгуудые «тооложо гаргаад», нютагай экономистнууд иигэжэ мэдүүлээ һэн.

Үнгэрһэн август һарынхитай сасуулхада, хүн зоной хэрэглэдэг элшэ хүсэнэй сэнгүүд 2,5 дахин ехэ болоо. Хотын хүн зон 1 киловатт-час электрын элшэ хүсэнэй түлөө 5 түхэриг, худөөгэйхид 4 түхэриг түлэхэ болонхой.

Промышленна предприятинуудта тарифууд 2 түхэригөөр бага болгогдоо юм.

Буряадай аграрна-промышленна комплексынхидта элшэ хүсэнэй түлөө түлбэриин тад ондоо гурим тодорхойлогдонхой. Колхоз, совхозууд, таряашадай ба фермерүүдэй ажахынууд 1 киловатт-час элшэ хүсэнэй түлөө 9,5-һаа үлүүтэй түхэриг түлэхэ болоно.

ХЭДЭХЭН ҮГӨӨР

УЛААН-ҮДЭ. Буряад Республикада ган гасуурһаа, уһанай үерлэлгэһөө хохидоһон хүнүүдтэ туһалха зорилготойгоор нээгдэһэн жасада түрүүшын валюта оруулагдаба. Буряадай Уран зохёолшодой холбооной, «Байгал» журналай ба «СПБ» фирмын урилгаар республикадамнай ерэһэн Япон-буряад хани барисаанай бүлгэмэй эдэбхитэд 56 мянган иенэ ба США-гай 110 доллар дамжуулһан байна.

ХҮНДЭТЭ УНШАГШАД!

«Буряад үнэн» һониндо 1994 оной захил эхилбэ.

Түрэлхи хэлэн дээрээ хэблэгдэн гарадаг һониноо захижа абахаяа шамдагты!

Захилай сэн хотодо: хүдөөдэ

Хахад жэлэй— 2880 түхэриг 3330 түхэриг

Гурбан һарын— 1440 түхэриг 1665 түхэриг.

Газетымнай индекс—50901

ХИЛЭЭМЭЭР ХАНГАХЫН ТУЛА

Хүн зоной хилээмэ болон хилээмэнэй зүйлнүүдээр хангахын тула Буряад Республика ойрын сагта 500 мянган тонно таряа худалдажа абахаар Россин адлаб нютагуудтай хэлсээ баталжа тодорхойлоо. Жэшээлбэл, Новосибирск, Пермскэ областьнуудтай, Алтайн, Красноярскын, Краснодарай хизаарнуудтай, Хакасай, Ростов болон Воронежой хүлэбэрилэгшэдтэй хэлсээн баталагдаа.

Гэбэшье эдэ нютагуудһаа даб дээрэ таряа тарыан ерэхээ байнагүй. Ушарынь хадаа түрүүлэн Буряад Республикын правительство худалдан абахаһ талаар Федеральна эрхэ байдалай үндэнэ һуурин дээрэ урьһаламжын жасаһаа таряа хубаарилан үгэхэ тухай Россин Федерацитай хэлсээ баталха ёһотой болоно. Мүнөө үедэ Буряад Республика хүн зоноо хилээмэ болон хилээмэнэй зүйлнүүдээр хангаха талаар гурбан долоон хоногто хүрэхөөр ороохо, гурилтай үлэнхэй.

В. ЖИГЖИТОВ.

УНШАГТЫ, ТАНИЛСАГТЫ:

2-дохи нюурта. Россия Федерацийн Конституциин проектые зүбшэн хэлсэнэбди. А. Улымжиев: «Һалан һандархагүйн тулада»; Барилгын талмайнууд дээрэ. Г. Бадмаев: «Мүнгэтэйшье һаа...»; А. Жамбалон: «Агын эрхим хүбүүн бэлэй»—дурсалга; «Улаан-Удын ЛВРЗ-дэ»—мэдээсэлнүүд. «Загарайһая мэдээсэнэ»—суглуулсари.

3-дахи нюурта. Уншагшын һанамжа. С. Гаврилова: «Хэндэ хэрэгтэйб гэжэ гү?»; З. Замбалов: «Үнэн зүрхэнһөө амаршалнаб»; Уншагшадай бэшэгүүдһээ. Б. Бирбаев: «Зобохошье, сапрлахашье зүйлнүүд»; Э.-Х. Гальшинн: «Бэлигүүн толи»—үргэлжэлэл.

4-дахи нюурта. Соёлой һонин. Спорт.

Россин Федерациин Конституциин проект зүбшэн хэлсэнэбди

Һалан һандархагүйн тулада

Россин Федерациин Конституциие баталан абалгатай холбоотой асуудалнууд ороноймнай политическэ ажабайдалда гол шухала һуури эзэлһэн зандаа. Олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүд энээндэ нилээд анхарал хандуулна. Тиимэшье байха ёнотой.

Ерээдүйн Конституциин гол асуудалнуудаар арсалдаан болжо, үргэлжэлнөөр. Россин үгрэнэй федеральна байгууламжа болон үгрэнэй засаг тухай илангаяа дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болоно.

Шэнэ Росси, манай һанахада, федеративна үгрэн болсхо ёнотой. Энээнһээ уламжалан, Конституционно зүблөөнэй бэлдэһэн Конституциин проектын 5-дахи бүридэлэй хэдэ хэдэн статьянууд тухай өөрынгөө һанамжануудые хэлэхэмни.

Шэнэ Конституциин проектэй зохилдуулан, Россин Федерациин Федеральна суглаан (парламент) хоёр палатаһаа бүридэнэ. Дээдэ палатань— Федерациин Совет, доодо палатань — Үгрэнэй дүүмэ болоно.

Федерациин Советтэ — дээдэ палатадань Конституциин проектын 94-дэхи статьягай ёноор Россин субьект бүрэлөө 2 хүн һунгатдаха ёнотой байна.

Үгрэнэй дүүмэ 400 депутадһаа бүридэнэ гээд тус статьягай 3-дахи хүбидань бэшээтэй.

Федерациин Советдэй бүридэл тухай 94-дэхи статьягай хоёрдохи хубиие ондоогоор бэшэхэ ёнотой байгаа. Юундэб гэхдэ, Россин Федерациин бүридэлдэ ородог автономито областьнууд болон округуудай, мүн республикануудай түлөөлэгшэдтэ хуули гаргалтын дээдын палатануудай 50 процентһээ бага бэшэ һуури үгтэхэ ёнотой гэжэ Федеративна хэлсээн соо хэлэгдэнэ.

Федерациин Совет болон Үгрэнэй дүүмэдэ депутадууд 4 жэлэй болзороор һунгатдаха гэжэ хэлэгдэнэ. Эдэ депутадуудые һунгаха гурим федеральна хуулинуудаар тодорхойлогдохо ёнотой юм ха.

Үгрэнэй засагай дээдын зургаанда депутадуудые һунгаха гурим федеративна хуулинуудаар тодорхойлогдохо гэжэ бэшэжэ болохогүй байна. Гол шухалань гэхэдэ, һунгалтын гурим дэлхэйн бүхы хүгжэнги, түрүү үгрэнүүдэй Үндэһэн Хуулинуудта онсо һуури эзэлдэг.

Федеральна суглаанай, Үгрэнэй дүүмын эрхэ түлөөлэлгэнүүд хоорондоо нилээд ехэ илгаатай. Нэгэ асуудал хоёр дахин хаража үзэхэгүйн тула тиимэ гурим байжа болохо шэнги. Гэбэшье палатануудай эрхэ түлөөлэлгэнүүдые үргэдхэхэ хэрэгтэй.

Федеральна хэлсээнэй ёноор, Россин субьектнүүд федеральна органууде байгуулгада эдэбхитэйгээр хабаадаха ёнотой, гэжэ хэлэгдэ һэн. Тиимэһээ Россин Федерациин правительствын Түрүүлэгшые тушаалһаань буулгаха болон бусад нимэрхүү асуудалнуудые Федерациин Совет шийдхэхэ ёнотой, Энээн тухай проект соо үгы.

Россин Федерациин үгрэнэй засагай федеральна органуудай хамтадаа шийдхэхэ асуудалнууд тухай хэлэхэдээ, Федерациин бүридэлдэ ородог субьектнүүд хамтадаа абтаһан хуулинуудай үндэһөөр республикануд, областьнууд, хизаарнууд өөрын хуули гаргажа болохо гээд Федеративна хэлсээнэй хоёрдохи бүлэгэй хоёрдохи статья соо хэлэгдэнэ. Гэбэшье Россин Федерациин Конституциин проект соо хуули гаргалтын үндэһэн тухай нэгэшье юумэн дурдагданагүй.

Россин Федерациин шэнэ Конституциин текст соо Федеративна хэлсээнүүдэй дүримүүд болон федерализмын ёно гуримуудые нарниаар сахиһан байбалнай, Россин үгрэнэй һалан һандаржа, бутарха аюул зайсуулагдаха һэн гэжэ һанагдана.

А. УЛЫМЖИЕВ,
юридическэ эрдэмэй кандидат.

АХАМАД ИНЖЕНЕРНҮҮДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

Улаан-Удын ЛВРЗ-дэ

«Союзжелдорреммаш» концернын бүридэлдэ ородог заводуудай ахамад инженернүүдэй зүблөөн болобо. Зам харилсаанай министерствын дурадхалаар ерэхэ жэлэй түршада хэгдэхэ эрдэм-шэнжэлэлгын, туршалгын-конструкторска хүдэлмэриин түсэб хаража үзэгдөөд, баталагдан абтаһан байна. Россин заводуудай 15 ахамад инженер, СНГ-гэй бусад үгрэнүүдэй мэргэжэлтэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаа. «Союзжелдорреммаш» концернын ахамад инженер А. И. Чумаченко энэ зүблөө үнгэргөө.

Зүблөөндэ хабаадагшад заводой үйлэдбэри, баригдажа байгаа объектнүүдые хараа. Заводой директор А. С. Коренев предприятиин түүхэ, мүнөөнэй байдал, саашаанхи харгаа түсэбүүд тухай хөөрэбэ. Нинтэ нэгэн техническэ политика бэлэдүүлхэ хэрэгтэ зүблөөн туһатай байна гэжэ сугларагшад тэмдэглээд, ерэхэ жэлдэ Красноярскын электровоз заһабарилгын заводто иимэ сутлаа үнгэргэхэ гэжэ шийдэв.

ТҮЛӨӨЛЭГҮЙ АМАРАЛТАДА

Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, байгша оной эхинээ үйлэдбэриин хэмжээн 10,6 процентээр унаа. Шэрэм, булад, зэд шудхалгын, үргэн хэрэглэмжын эд бараа гаргалгын цехүүдтэ үйлэдбэриин хэмжээн ехээр унаһан байна. Иигэжэ заводой мүчгэн һангай байдал муудаа. Тиин саг соогоо хүдэлмэришэдтэ салин хүлһэ түлэхэ, материально-техническэ нөөсэнүүдые абаһанай, эмшэ хүсэ хэрэглэнэй түлөө түлбэри хэхэ аргагүй болонхой.

Предприятиин советдэй, дирекциин хамтын суглаан дээрэ заводой хүдэлмэриин гурим хубилгаха гэһэн шийдхэбэри абтаа. Тиигэжэ техническэ таһагуудай, заводой захиргаанай коллективүүдэй 70 процент октябриин 1 болотор түлөөһэгүй амаралтада гаргагдаа. Шэрэм, зэд шудхалгын, үргэн хэрэглэмжын эд бараанай, дизельнэ цехүүд, вагон бүридхэлгын цехэй гальваникын участогууд энэ болзорто хаагдаба. Харин коллективүүдынь мүнлэ түлөөнэгүй амаралтада эльгээгдээ. Эдэ цехүүдэй түхеэрэлгэнүүдые заһабарилха, байшангуудые үбэлэхэ хүдэлмэри хэхэ үлөөгдэнхэй.

СЭНТЭЙ ДУРАДХ

Локомотив хабср цехэй модошо дархан Михайлович Беседин хеоһон Ураан нарин дурадхал үйлэдбэриин үүлмэнэй ашаар 5 түхэриг эй экономическ болзо аотаоа. Электр сонхын шэл һэлгэхэ шэл заводто үгы юм бии байгаа сталинг шэл хэмжээтээрээ таа һэн. С. М. Беседин лексын ородо сталин түсхэн технологоо жуулха, сонхо шэлэ радхал оруулһан Триплекс 30 240 сэнтэй һаа, сталинг доол 500 түхэриг дурадхал нэбтэрүүлэ Бесединдэ 82 216 үр мүнгэн шан барюул

Т. СОБИН

Улаан-Удын локомотив-вагон заһабарилгын заводой эгээл томо электромашины цехтэ түрүүшүүл олон юм. Тэдэнэй дунда залуу электро-гагнууршадай нэгэн 4-дахи разрядай электро-гагнууршан Василий Иванович Лизунов табан жэлэй саада тээ 2-дохи ГПТУ дүүргэһэн намтартай. Тэрэ наһаараа хэр залуушье һаа, ажалай ветерануудһаа дутахагүй ажаллажа ябана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: электро-гагнууршан В. И. Лизунов.
С. Балдуевай фото.

Барилгын талмайнууд дээрэ

МҮНГЭТЭЙШЬЕ ҺАА...

Һүүлэй гурба-дүрбэн жэлэй хугасаа соо август һарада ороһон хура бороогой удаа Хурамхаанай аймагай газар дайда үерэй уһанда абтадаг болонхой. Тиихэ үедэ эндэхи бага, ехэшье хадын харьялаа түргэн урасхалтай гол горход эрье һабаһаа халижа, хүндэлэн, гарахан хүүргэнүүдээ абажа хаяһан байха юм.

Эгээл тиимэ ушарнууд Алла, Һэбхэжээн, Һүхэдхи, Шамаанха гэхэ мэтын горходтой дайралдаа юм.

Шамаанхаһаа бэшэ горход дээгүүрнь модон хүүргэнүүд табигдаа һэн. Зүгөөр аймагай болон республикын захиргаанууд тус горхон дээгүүр түмэр-бетоноор шудхамал гуша гаран метр утатай хүүргэ барюулха гэһэн шийдхэбэри баталан абажа, мүнгэн зөөри һомолоо бэлэй.

Энэ барилга «Бурятводмелиорация» нэгэдэлэй Хурамхаанай нүүдэл оньһожоруулагдамал колоннодо даалгагдаа һэн. Тус коллективые барилгашан мэргэжэлтэй В. А. Попов хүтэлбэрилдэг.

Хараалгдаһанай үндэһөөр Шамаанхын хүүргэ үнгэрэгшэ намартаа ашаглалгада оруулагдаха ёнотой байһан юм. Хүүргэ баригшадай бригадираар дүрэлэтэйшэг боложо ябаһан мелиоратор Александр Шагжиевич Бубеев ажаллана. Гэбэшье Шамаанхын хүүргын барилга тон удаан ябуулагдана.

Дайралдаһан эдэ дутагдалнуудые усадхаха талаар һара бүхэндэ шахуу аймагай захиргаанай гулваагай дэргэдэ үнгэргэгдэнэн барилгашадай (хуушанайхяар хэлэхэ болоо һаа) түсэблэлгын суглаануул дээрэ шанга өөрэлдөөн болоод, шийдхэбэри абтаха юм. Тэд дүүргэглэхэ гэжэ һанана гүт? Үгыл ааб даа!

Тиихэдэ аймагай түб һуринда түбхинэһэн барилга-заһабарилгын участогай коллективэй гэшүүдэй хүсөөр Аргата тосхондо участково больницын барилга дүрбэ-табан жэлэй туршада хэгдэжэ байна. Баталһан хэлсээнэй ёноор, тус барилга үнгэрэгшэ жэлэй ноябрь һарада ашаглалгада тушаагдаха һэн. Тэд Барилгань нобшороо

Тээмэндэ энэ барилгые өсэстэнь хүрэн ашаглалгада оруулха асуудал өөнэдынгөө хүсөөр бүтэохэмнай гэжэ аргатынхид шийдхэбэ.

Зүгөөр РСУ-гай коллектив болон тэрэнине толгойлогшо Г. Чирков гэгшэд больницын Барилгада хэрэгтэй хамаг материалнуудые Аргата руу эльгээжэ. Сайхабди гэһэн улгга абаа.

РСУ-гай Барилгашад мүн лэ хүүгэдэй санаторийн хамтын байрын Барилга эрхилжэ байнхай. Энэшье барилга ехэл ушагайрна, нобшорно. Абтаһан хэмжээнүүдшье муугаар бэелүүлэгдэнэ. Тус барилга саг соогоо ашаглалгада үгтэхэ юм гү, али үгы юм гү, мэдэхын аргагүй. Энэ асуудалаар РСУ-гай дарга Георгий Чирковто хандаа һаатнай, намда мүнөө сагта ажал хэхэ хүнүүдшье, модо, шуулун, барилгын материалнуудшье үгы гээд хэлэхэ байха.

Мүн районой ажахынууд хоорондын нүүдэл-оньһожоруулагдамал колоннын коллектив түбэй больницын хүдэлмэрилэгшэдтэ гэжэ зорюулагдаһан хамтын байрын барилга бодхоожо байдаг.

Энэшье барилга тон удааханаар ябуулагдана гээд тэмдэглэлтэй.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

АГЫН ЭРХИМ ХҮБҮҮН БЭЛЭЙ...

(Дурсалга)

Хүн гээшэ хэрэг ажалаараа лэ мүнхэрдэг ха юм даа. Арад зондоо аша туһатай ажал хэһэн хүнүүд хөөрэшье, ямаршье үе сагта мартагдахагүй. Тиимэһээл, магад, «тэрэ, энэмнай хойто түрэлдөө мүнхэрөө даа» гээд, зарим үндэр наһатан һанан, дурдан хэлсэдэг байжа болоо. «Намсарай гээшэмнай Ага буряадай эрхим хүбүүдэй нэгэн гээшэ һэн даа» гэжэ ерээдтэй Дугар Цыденович тээсгэн энэ хүн. тухай сэдьхэлээ дэлгэн хөөрэжэ һуутаа һэн.

...1907 он һэн ха. Агын Тулмасаанай-Адагай Нарһата гэжэ газарта, Бодонгууд омогой дунда шадалтай малшан айлайда туруушын хүбүүн түрэһэн байгаа. Тэрэ Намсарай гэгдэжэ, саашадаа үшөө нэгэ хүбүүн, гурбан басагаа дүүнэрые дахуулһан юм гэхэ.

Тэд хүүгэдэй өхэнь иматтал ажалша бэрхэ байдаг гэжэ хэндэшье эли ааб даа. Намсарайшье бага балшар наһаһаа һүбэлгэн жорхой, ажалша бэрхэ байһан ха. Энэн тухай һайн мэдэхэ үетэн нүхэдынь мүнөөшье һанан-һанан дурдажа байдаг. Нээрээшье, уридшаган хэлэбэл, Намсарай гээшэ 17—18-тайдаа баян айлнуудта үбһэ сабшадаг, түлеэ бэлэдхэдэг байгаа.

Тиихэдээ хазаар мори унанкай, гар хажуур мүр дээрээ бариһан гүйлгэжэ ерээд, нэгэ дистиинэ (1,09 га) талмайн үбһые үдэр хүрэхэгүй саг соо сабшажархёод ошодог байһан гэжэ Намсарайн гэртэхин үсооншэг малтай һэн. Тэрэ малайнгаа үбһэ хэдэхэн үдэр соо сабшадаг байгаа. Хажуугаарнь түлеэ залгаяа бэлдэжэрхихэ.

Иимэ бэрхэ хүдэлмэришэн болохын урда тээ, арбатайдаа Агын 7 жэлэй һүргуулида орожо, тэрэнээ 1924 сндо дүүргэлэн байгаа. Эндэһээл Бадмажабэйн залуу наһанай харгы зам үргэдэжэ эхилээ бэлэй. Тэрэ долоон жэлэй һүргуулиин һүүлээр Буряадай багшанарай техникум 1928 ондо дүүргээ һэн. Нигэжэ эдир хүүгэдые эрдэмдэ һүргаха багшын түрүушын алхам хээ.

Тиигээд лэ залуу наһанай заяан хубиие эрхээр бээ даан хүдэлжэ ороһон байна. Түрүүн Табтаанайн ШКМ-дэ багша боложо эльгээгдээд, тоо бодолго ба физикэ заажа ороо. Хоёр жэл багшалаад, Агын долоон жэлэй һүргуулиин директорээр томилогдоһон юм. Энэ хадаа залуу багшада үзүүлгдэһэн түрүушын схэ этигэл найдабари байгаа бшуу. Гадна, һүргуулиин директорэй уялгын хажуугаар, мүн аймагай «Хамтын ажалша» гэдэг газетын редакторай үүргэ даалгагдаһан байна.

Бадмажабэ хэр залуушье һаа, нинтын ажал эмхидхэн ябуулхадаа арга шадабари далайса ехэтэй байһан гээд тэрэнине мэдэхэ наһанжаал хүнүүд хэлсэдэг бэлэй. Энэнь тон зүб байгаа. Тэрэ һанаһан хэрэг ябуулгала хаһа саг соонь дүүргэлые оролдодог, зонтой үгээ ойлголсожо ядадаггүй, тэдэнэйнгээ хойноһоо һанаагаа зобон, саг үргэлжын анхарал хандуулдаг, үгээ дуулгажа шададаг байгаа.

Сэрэгэй алба хэхэ гээшэ эрэ хүнэй нангин уялга. Тиимэһээ Бадмажабэйшье сэрэтэй албанда мордоод, тэрэнээ 1934 ондо дүүргэжэ ерэһэн юм. Албанай һүүлээр Зугаалайда хүдэлһэн байна. Тиихэдэ Зугаалайн һүргуули 4 жэлэй, багахан модон гэртэ байнаа гэхэ. Эндэ Бадмажабэ өөрын үүсхэл гаргажа, уужам ехэ һүргуули барюулха гэжэ шийдээ һэн. Энэ зорилгоор тусхай мэдүүлгэ бэлдээд, Агын аймОНО-до ороожо, энэ хүсэл эрмэлзэлэй дүүрэхэ тээшэнь шийдүүлһэн байгаа. Тиигэжэ тэрэл жэлээ Зугаалайда һүргуулиин барилга эхилээ һэн.

Тиимэнээ тон түрүүн Хүни ба Ара-Аргалида модо бэлэдхэл эмхидхэгдээ. Энэ ажалда Зугаалайн колхозоо (тэрэ үедэ түрүүлэгшэнь Эрдэнинин Гэлэг байһан) арбаад зонние хабаадуулһан байгаа. Тиихэ зуураа, «ехэ гарай» уран нарин дархан, мүнөөнэйхеэр ёнотойл техник-барилгашан гэхээр Намдагай Базар гэгшые модоной бэлэдхэл болоод барилга толгойлогшоор томилбо.

Зүгөөр хоёр дабхар ехэ гэрэй модо бэлэдхэхэ, шэрэхэ гээшэ али тухай хүшэр бэрхэтэй байгааб даа?! 8—9 метр утатай, бүдүүн бүрэмнөөе нэгэ паар сараар хүбшэ оёһоо гаргажа, зуугаад модо газарһаа үбэл, зунгүй шэрээ ха юм даа. Тиихэдэ мүнөөдэрэйхи шэнги хүсэтэй машинануудһаа байха тонно хахадай яндан машинашье олдохогүй байгаа бшуу.

Бодото барилгын ажалые Базар толгойлһон, харин эмхидхэхэ, хинан шаатаха, хүдэлхэ зонние, унаа, эдеэ хоол, байра, зэр зэмсэг болон бусад бүхы хэрэгсэлээр хангаха ябуулганууде Бадмажабэ өөрөө бэелүүлдэг байгаа. Энэ ажалаа амарха сүлөөгүй хүтэлбэрилһэн гэхэ. Тус барилгада хэдэн колхозуудһаа дүн хамта 30-аад хүн хабаадуулагдаһан байна. Нигэжэ 1935—1936 онуудта арбаад утын хюрөөшэд таһалгаргагүй хүдэлжэ, бүхы хабтагай, пулааха хюрөөдэнэн байха юм.

— Баритын хүдэлмэри ябажал байгаа. Энэ үедэ Зугаалайн эхин һүргуули уялгата 7 жэлэй болгодоо агша һэн. Харин 1936 онһоо Могойтын районой бүхы нютагуудтахи эхин шатын һүргуулинуудые дүүргэһэн 840-өөд хүүгэд энэ һүргуулида орожо эхилээ һэн. Директорээр Бадмажабэ, завучаар Чойжил-Һама Базарсн томилогдоо. 30 гаран багшанар хүдэлдэг болоо һэн. Би түүхэ раадат һэнби,—гээд. Дугар Цыденович энэ һүргуули тухай хөөрэхэ зуураа, тогтон хэлээ һэн.— Баритын үедэ бүхы багшанар энэ хэрэгэтэ хабаададаг бэлэй. Гол үүдэнэй сээнис, гэшхүүр барина, шэрдэхэ, баритые ушаар хангаха гэхэ мэтын хүдэлмэри намда даалгагдаа һэн. Һүргуулимнай бүтэхэдөө, хоёр дабхар мандагар томо гэр бодошоо. Иимэ гэрнүүд аймаг соошье хомор байһан юм. Тэрээн соо 16 классай ехэ таһалгануул 16 бага таһалгануул, дүрбэн метр үргэн тайзантай ута коридор түхеэрэгдээ һэн...

Эдэ мэтын ехэ баритганууд Бадмажабэйн үүсхэл ба хүтэлбэри доро саашадаашье хэгдэһэн ааб даа. Энэн тухай доогуур хэлэгдэхэ. Зүгөөр тэрэнэй урагшаа һанал бодол, хүсэл эрмэлзэл ба хүтэлбэрилхы шадабари бүри тиихэдэ Зугаалайһаа эхи абаһан байгаа бшуу.

Гэбэшье «хүсэжэ ядаад хүсаба» гэһэндэл, зарим бирагүй хүнүүдэй атаа жүтөөнэй хара һанаан гэмтүй хүнние гэмтэй болгодог гү, али харгы замдань һаад тойбо татадаг гэшэ ааб даа. Иимэ ушар нэгэтэ Бадмажабэйтэйшье тохёолдоо һэн. 1937 оной намар «Ч-Һ. Базароной ойн баһр үнгэргэлгэ үүсхэһэнэй түлөө» гэһэн шалтаг оложо, Бадмажабэйе партиһаань, ажалһаань гаргаһан байгаа. Тиихэдэнь тэрэ Агын 7 жэлэй һүргуулида багшаар хүдэлхээ ороһон байха юм.

Өөнэдөө үүрэн түрэдөө туһатай ямаршье ажал бүтээхэгүй, өөрынгөө мууе харахагүй аад, энэ мэтээр зондо хоро һанажа, ажаябадалдань һаад ушаруулдаг хүнүүдэй байдагынь гайхалтай даа. Гэбэшье Зугаалайн партийна эмхинн гэшүүд тэрэ тохёолдоһон ушарые зүбөөр ойлгоод, дээдын зургаанай урда эрилтэ табижа, Бадмажабэйе һөөргэнь партида үлөөлгэһэн байгаа.

Арад зоной хэрэттэ бээ зорюулха хаба шадалтай, урагшаа һанаатай, үнэн сэхэ хүнэй хүсэл эрмэлзэл дууһашагүй байдаг. Магад тиигээд лэ Бадмажабэйшье нэгэ хэһэн юумээрээ һанаагаа амаржа шадагүй аалам? Бүри 1930 ондо Агын долоон жэлэй һүргуулиин директорээр хүдэлхэдөө, голой захаһаа асаруулжа табюулһан «ногоон», «улаан» байшангуудтань һурагшад хөөр халааанда нюм үзэдэг, саашадаа олошоржо, багтахана болиһон байгаа. Тиимэһээ Бадмажабэ ута, уужам һүргуули барюулжа шадаа һэн.

1930 ондо Советүүдэй байшан барюулха хэрэгтэй болоо һэн. Ондоо тээһээ хуушан гэрнүүдэй модоной бүүгшишье һаа, тэрэнине барюулжа шадахашье, зүрхэтэйшье хүн олдобогүй гэхэ. Тиихэдэнь окргүйсэдкомой түрүүлэгшэ байһан нүхэр Сагаев Бадмажабэйе: «Энэ байшан өөрөө ударидажа барюулыш даа» — гэжэ гуйһан байгаа.

Бадмажабэ ягаад арсажа шадаха бэлэй даа, зүбшөөлөө үгөө һэн. Нигэжэ һүргуулинингаа хажуугаар, үшөө баритын «ноён» болоһон байгаа. Тиихэлээрээ окргүйсэдкомой мэдэлэй тонно хахадай ашаанай машинаар хүдөө нютагуудаар ябажа, бариташадые, баритын хэрэгсэлнүүдые сутлуулаа. Һүүлээрнь хоёр тээшээ үрдин, баритын ажал хүтэлбэрилһэн байна. Тиигэжэ энэ баритгаяа 1940 оной намар дүүргэһэн юм. Энээнэйнь ашаар, октябрь һара соо окргүйсэдком бүхы таһагуудтаяа шэнэ гэрэгэ ороһон байха юм.

Тэд Намсарай Бадмажаповичай сүлөө таһалха юмэнүүд гол ажалһаа гадна үшөө хэды олон байгааб даа... Тэдэнэйнгээ забһараар үшөө һүргуулинуудай областиин олимпиадада бэлэдхэл өөрөө толгойлдог байһан юм. Тиимэһээл Агын дунда һүргуули областиин олимпиадануудта түрүү һуури эзэлдэг байгаа бшуу.

Намсарай Бадмажаповичай 1940 оной июль һарада арадай гэрээрэлэй Агын районо таһаһые даагшаар, дайнай эхилхэдэ, районой гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшээр томилогдоһон юм. Тэрэшье үндэр тушаалда хүдэлжэ байхадаа, һүргуулинуудта һаналаа ехээр табидаг байгаа. 1941 оной хабар Бадмажабэ облгүйсэдкомдо ябуулга хэжэ, Хада-Булагта баригдажа байтараа орхигдошоһон хоёр дабхар һүргуулиин гэрэй торхо абаха зүбшөөлтэй болоо һэн

Зүгөөр тэрэнине яажа асархаб, хэнээр барюулхаб, хэн хүтэлбэрилхэб гэхэ мэтын асуудалнууд олон гараа һэн ааб даа. Тиихэдэнь Бадмажабэ өөрынгөө тон этигэлтэй нүхэр Дугар Цыденовтэй зүбшэжэ, Зугаалайн Намдагай Базарые гуйха гэлсээ һэн ха.

Уданшьегүй Дугар Цыденович Базарые хэдэн хүнүүдтэйнь машинаар шэрэжэ, Хада-Булаг абаашаад, тэрэ һүргуули задалжа асарха ехэ ажал даалгаад ерээ һэн. Тиигэжэ һайн эмхидхэлэй ашаар нэгэ үдэрэй турша соо хоёр дабхар һүргуулиин гэр вагонуудта ашагдашюо ха юм.

Энэ үедэ Дугар Цыденович Могойто ерэжэ, буулгаха эдинне, машинануудые суглуулжа эмхидхээ. Тиин урдаһаа поездын ерэхэдэ, нүниндөө буулгаад, Базарайнгаа зааһари доро үглөөдэрынь Ага шэрэжэ, мүнөөнэй окргүйсэдкомой баруун тээ буулгаа һэн.

Иимэ бага саг соо бэрхэ эмхидхэлэй ашаар асарагдаһан һүргуулиин гэр Бадмажабэйн, Дугар Цыденогой, мүн Намдагай Базарай туһаар дары баригдажа эхилһэн байнаа. Тээд ганса торхые гэр болгохын тула тон ехэ хэмжээнэй монсогор модон хэрэгтэй ооло. Эндэшье Бамажабэйн эмхидхэлэй ябуулга хүдэлмэриие түрэгдхэһэн байгаа.

Һүргуулинуудай батшанарай ба бусад хүлһэнэй зоной хүсөөр Ара-Аргалида бэлдэгдэнэн барилгын модон шэрэгдээ. Нигэжэ тэрэ һүргуулиин барилга үргэн далайсатайгаар ябажа эхилээ һэн. Тээд нэгэ дабхарайнь бодхоогдоод байтар баруун дайн эхилшоо. Тэрэ амгалан үеын барилгашье орхигдошоо. Гэбэшье, дайнай һүүлээр бүри хожом тэрэ гэр Агын урда бэедэ абаашагдажа, найман жэлэй һүргуули болгогдоһон ааб даа...

Дайнай жэлнүүд... Фронтдошье, ара таладашье адли хүшэр байгаа һэн. Бадмажабэ фронтые эдеэ хоолоор хангаха ябадал ба ара талын ажабайдал зүб мүрөөр эмхидхэлсэхэ гэһэн онсо даабаритай хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн бэлэй Гэбэшье, үхибүүдэй һуралсал, һүргуулинуудай ажабайдал, баригдажа, хүдөө нютагуудтахи ажал хэрэгүүл, юрэдөөл, тэрэнэй һанаае зобоохогүй юумэн хомор һэн.

Илангаяа окргүйсэдкомой түрүүлэгшэ байхадань, Бадмажабэйн ажал хэрэгүүдтэ үдэр һүнийн илгаа байгаагүй гээд һанахаар. Али бүхы багашье, ехэшье асуудалнууд, хэрэг ябуулганууд тэрээндэ амарха саг үгэлдэгүй байгаа ха юм. Тэдэ хэрэг ябуулгашуудайнь дунда юрыц нэгэ хүнэй ажаһуудалһаа ехилээд, бүхэли арад зоной хубиие заяан хүрэтэр шийдхэхэ асуудалнууд гарадаг байһан ааб даа.

Жэшээнь, нэгэ гажа буруу асуудал ураг тархидам зоолдоһон хорхой шэнги бүхөөр орошоод, мүнөө болотор мартагдадаггүй. Юун бэ гэбэл, нимэ. Сэрэгэй албанда байхадаа, нютаһаа ерэһэн бэшэгүүд соо «эзэ, тэрэмнай хүбилгаан болоод, хадын ороёгоор зула носооно, янон тагдуулай идхалтын бэшэлгэнүүдые олон болгожо буулгаад, тараана ха» гэһэн мэдээсэлнүүдые уншадаг һэмдэ. Тиин тэдэнэй зариманиинь Үгрэнэй Аюулгүйе сахиха комитедэй шугамаар сүлэгдөө ха гэжэ һүүлдэ дуулаа һэн хабди. Үшөө бүри ехэ гай тодхорой тохёолдожо болохо байнь «Бадмажабэ ябуулга, ороолдоло гаргажа, арад зонэо абараа ха» гэһэн зэрэб дуулдаа бэлэй.

Тээд Ага нютагтаа юунэй боложо байһанние нюдөөрөө хараа бэшэ аад, мэдэхын аргагүй һэн. Гэбэшье «талгүй утаан байдаггүй» гэһэндэл, зоной үгэ хоёһон байгаагүй һэн аабза. Тиигээд лэ «арад зомнай иимэ хүбүүтэй байһан талаантай ха юм даа. Тэрэгүй һаа, жэшээнь, тогтуурингүй бүлэг хүнүүдэй гэмээр зэмэгүй зон нютагаараа хохидолдо ороҗо болохо байһамнай гайхалгүй һэн.

Юрэдөө, ганса энэ бэшэ ааб даа. Намсарай Бадмажаповичай Ага нютагайнгаа, арад зоной гэгээ ааша туһада хэһэн ажал хэрэгүүдые, ороолдолго ябуулганууде толорхойлхо, тоолохо болоо һаа, олон юм ааб даа. 1947 ондо Дээдэ партийна һургуули дүүргэжэ ерээд, дахин окргүйсэдкомой түрүүлэгшээр һунгагдаһан, Ага нютагайнгаа эдир залуу үеэнние олоор эрдэм мэргэжэлдэ һургаха, хүдөө ажахыгаа, экономикоёо хүгжөөхэ, баригдаганууде олоор бодхоохо, арадайнгаа хэлэ бэшэг, соёл гэгээрэл, уран бэлигые дээшэнь үргэхэ, зониие эмхидхэн; тэдээндэ туһалха талаар хэды ехэ ороолдолго гарган, унтаха нойргүй ябадаг һэн бэ! Һүүлээрнь муу һанаатай, мүхар залатадай хардалгада дайрагдан, ажалһаа гаргагдажа даашье, зоригоо хухараагүй һэн.

Һөөргөө Агын дунда һургуулиин директор боложо, шэнэ далайсаар хүдэлөө бэлэй. Тиихэдээ машинануудаар Шэтэнээ хирпиисэ шэрүүлжэ, хоёрхон жэлэй турша соо хоёр дабхар, уужам һаруул һургуулиин гэр, хажуудань нэгэ дабхар интернадай байра ба столово, хашаа гэхэ мэтэнүүдые барюулаа, тойруулаад олон тоото модонуудые тарюулаа бэлэй.

Округоймнай урдаа хараха тон түрүүшын дунда һургуули 150 жэлэйнгээ ойе һаяхан тэмдэглээ һэн ааб даа. Мүнөө энэ һургуулиин үндэр сагаан байшан ба тойроод бүтүү ой мэтээр ургашаһан хужэ ногоон модод Бадмажабэйн амиды мүнхэ дурасхаал болоод байна бэшэ аал?!

Мүн урда тээнь Агын райгүйсэдкомдо хүдэлжэ байхадаа, ороолдолго гаргаһанайнь ашаар, район арбан жэлэй һуралсалай хэрэг эрхим амжалтатайгаар бэелүүлһэн юм. Тэрэшэлэн Ононой болон бусад районуудта, мүн Зудхэлидэшье хүтэлбэрилэгшын харюусалгата ажалнуудта хүдэлхэ зуураа, тэндэхи экономико хүгжөөхын, арад зоной байдал һайжаруулхын түлөө бэеэ гамангүй хүдэлдэг байһан ха юм даа.

Илангаяа район ба округой гэгээрэлэй таһагуудта, райгүйсэдком ба округүйсэдкомдо хүдэлжэ байхадань, район ба округой бүхы мүнгэн зөөри ондоо тээшээ үригдэдэггүй, Ага нютагайнгаа туһатай хэрэгүүдтэ гаргашалгадаг, тиимэһээ округ мүнгөөр дуталдадаггүй байһан юм. Юрэ һанаад, бодоод үзэхэдэ, Бадмажабэ хүндэ муурхадаг гү, али түрмэ түшэлэ хаалгадаг зангүй, муу муухай ябадалтай эрэд тэмсэдэг, буряад зоной хубиие заяан хүрэтэр шийдхэхэ асуудалнууд гарадаг байһан ааб даа.

Жэшээнь, нэгэ гажа буруу асуудал ураг тархидам зоолдоһон хорхой шэнги бүхөөр ороҗоод, мүнөө болотор мартагдадаггүй. Юун бэ гэбэл, нимэ. Сэрэгэй албанда байхадаа, нютаһаа ерэһэн бэшэгүүд соо «эзэ, тэрэмнай хүбилгаан болоод, хадын ороёгоор зула носооно, янон тагдуулай идхалтын бэшэлгэнүүдые олон болгожо буулгаад, тараана ха» гэһэн мэдээсэлнүүдые уншадаг һэмдэ. Тиин тэдэнэй зариманиинь Үгрэнэй Аюулгүйе сахиха комитедэй шугамаар сүлэгдөө ха гэжэ һүүлдэ дуулаа һэн хабди. Үшөө бүри ехэ гай тодхорой тохёолдожо болохо байнь «Бадмажабэ ябуулга, ороолдолго гаргажа, арад зонэо абараа ха» гэһэн зэрэб дуулдаа бэлэй.

Тээд Ага нютагтаа юунэй боложо байһанние нюдөөрөө хараа бэшэ аад, мэдэхын аргагүй һэн. Гэбэшье «талгүй утаан байдаггүй» гэһэндэл, зоной үгэ хоёһон байгаагүй һэн аабза. Тиигээд лэ «арад зомнай иимэ хүбүүтэй байһан талаантай ха юм даа. Тэрэгүй һаа, жэшээнь, тогтуурингүй бүлэг хүнүүдэй гэмээр зэмэгүй зон нютагаараа хохидолдо ороҗо болохо байһамнай гайхалгүй һэн.

Юрэдөө, ганса энэ бэшэ ааб даа. Намсарай Бадмажаповичай Ага нютагайнгаа, арад зоной гэгээ ааша туһада хэһэн ажал хэрэгүүдые, ороолдолго ябуулганууде толорхойлхо, тоолохо болоо һаа, олон юм ааб даа. 1947 ондо Дээдэ партийна һургуули дүүргэжэ ерээд, дахин окргүйсэдкомой түрүүлэгшээр һунгагдаһан, Ага нютагайнгаа эдир залуу үеэнние олоор эрдэм мэргэжэлдэ һургаха, хүдөө ажахыгаа, экономикоёо хүгжөөхэ, баригдаганууде олоор бодхоохо, арадайнгаа хэлэ бэшэг, соёл гэгээрэл, уран бэлигые дээшэнь үргэхэ, зониие эмхидхэн; тэдээндэ туһалха талаар хэды ехэ ороолдолго гарган, унтаха нойргүй ябадаг һэн бэ! Һүүлээрнь муу һанаатай, мүхар залатадай хардалгада дайрагдан, ажалһаа гаргагдажа даашье, зоригоо хухараагүй һэн.

Һөөргөө Агын дунда һургуулиин директор боложо, шэнэ далайсаар хүдэлөө бэлэй. Тиихэдээ машинануудаар Шэтэнээ хирпиисэ шэрүүлжэ, хоёрхон жэлэй турша соо хоёр дабхар, уужам һаруул һургуулиин гэр, хажуудань нэгэ дабхар интернадай байра ба столово, хашаа гэхэ мэтэнүүдые барюулаа, тойруулаад олон тоото модонуудые тарюулаа бэлэй.

Округоймнай урдаа хараха тон түрүүшын дунда һургуули 150 жэлэйнгээ ойе һаяхан тэмдэглээ һэн ааб даа. Мүнөө энэ һургуулиин үндэр сагаан байшан ба тойроод бүтүү

Уншагшын һанамжа

ЭНДЭ ХЭРЭГТЭЙБ ГЭЖЭ ГҮ?

ЭП САГ. Һаһатай ...алтанай сэнтэй бо... Үнхөөрөөшье, эдир ...наа, хэды шэнээн ...гриж хаядагбиб... ...ны һалгаанат, ...ш туһатай юумэ ...ш оролдоногүйт гэ... ...дэйгөө, багшана... ...ихэн һагас хэлэхэ... ...ий бэлэйбди. Зүгөөр ...ого тума сүлөөтэй ...ж һураная. ...ю, наһаяа эднжэ, ...айтораа, зарим зон ...гаа сэгнэжэ һура... ...ра гэжэ ажаглахаар ...ийлайнгаа һүүлээр... ...д, али амаралтынгаа ...-хайран сагаа ар... ...ий мангар, утаан ...гөөжэ, еөһэдөө хү... ...нгүүд, бүлхышэһэн ...ргөөнүүдэй ябахада, ...ийлахаш. ...гаа өөртөөшье, ...туһатайгаар үнгэр... ...тай нэгэн хадаа ...ий хүдэлмэри бай... ...ийлгаа үгтэһэн ...ий түрэһэн аад, тэ... ...ийгаа мэргэжэл ...ийн зон олон соо ...ожор заатагүй дура... ...ий байдаг. Гэбэшье ...ийнгэй «хорхой» ...ийдөөд лэ абаха. Тиимэ хүнүүд уран һайханай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, тэрэ «хорхойгоо» дараха арга олоно.

Һүүлэй жэлнүүдтэ уран һайханай хүдэлмэрийе олониитын соёл гэжэ шоо үзэнгээр нэрлэһэн статьянууд, хөөрэлдөөнүүд түбэй хэблэлдэ, үнгэрхэдөө, «Культура» газетэдэ тунхаглагдадаг болонхой. Ёһотой баян уг нзагууртан бэшэл аад, бэсэ дээгүүр абхуулдаг, «сэнхир шуһатанай» таһардаһан болохоёо эрмэлзэдэг, тиигээд юрын ажалша зонийе доро үзэдэг этэгээдүүд лэ тиимэрхүү хөөрэлдөө гаргана гэжэ би һэжэглэгшэб.

Дуу дуулаха дуратай, хонгео һайхан хоолойтой һаа, али үян нугархай бэстэй, элдэб гоё хатар наадажа шадаха һаа,—үгышье һаа, эүжэгтэ хабаадажа, мэргэжэлтэ артистһаа дутуугүй образ харуулжа шадаха һаа, юундэ тэрэ шадабарияа хүн нюугаад ябаха ёһотой юм?

Би олон жэлдэ Ивалгын гидромелиоративна техникумдэ ажалланаб. Улаан-Удын хүргжэмэй училищи анхан түгэсхэһэн хадаа эдиршүүлые хүргжэмдэ дурлуулха, уран һайханай хүдэлмэри эрхилхэ хэрэгтэ наһаяа зорюулжа ябанаб.

Оюутадай дунда бэлигтэй үхибүүд олон. Тэдэнэй бэлигые тодоруулжа, мүлижэ, ушар удхыень ойлгуулха гээшэ миии хэрэг бэшэ.

Һуралсалай зургаанда эмхидхэгдэһэн уран һайханай хүдэлмэри хадаа залуушуулые муу нүлөөнөөе халхалха, гоё һайханда дурлуулжа, оюун бодолыень хүгжөөхэ зорилготой юм. Оюун бодолтой, гоё һайханда сэдьхэлээрээ дурладаг хүн заяандаашье муу алхам хэхэгүй даа.

Тиихэдэ гэр бүлын ансамбльнууд һүүлэй үедэ олон болоно. Жалсанов-Цыжибонтоной, Дымбрыловтэнэй гэр бүлын ансамбльнууд республика соогоо мэдээжэ болонхой. Анхан эдэ ансамбльнууд Ивалгын аймагай соёлой таһагай дэргэдэ байгуулагдаһан юм. Тархияа сайнхайшье һаа, үхибүүдтээ хамта буряад һайхан аялга хангюурдажа байһан эжы хүн муугаар харагдаха аал?

Һорилго-репетицидэ ябахадаа, дуу дуулаха үедэ амияа яагаад абахаб, үрсэ соохи абяагаа яагаад сүлөөтэйгөөр урдахуулан гаргахаб, аман сооһоо абяагаа яагаад зүбөөр «нинидхүүлхэб» гэхэһээ эхилээд, уран һайханай хүдэлмэрийн эдэбхитэй бэлэдхэлэй ехэ ажал хэдэг байна бшуу.

Тиихэдээ олоной хабаадалгатай, саг үргэлжэ ябуулагдажа байдаг уран һайханай хүдэлмэри хэрэгтэй гээшэ бэшэ гү?

Гэхэтэй хамта хэдэн жэлэй саана хүдөөгэй уран һайханай коллективүүдтэ туһаламжа үзүүлхэ зорилготойгоор «Репертуарна хуудаһан» РНМЦ-гэй дэргэдэ гаргагдагша бэлэй. Һүүлэй жэлнүүдтэ тэрэ хуудаһан гарахаяа болишонхой. Яамар шалтагаанаар болюулагдаһыень мэдэхэ хүн олдогшогүй. Репертуарна хуудаһан нлангаяа буряад коллективүүдтэ ехэл хэрэгтэй байһан юм.

Юундэб гэхэдэ, уран һайханай коллективүүдтэ хэрэглэгдэмээр согсолборинууд буряад хэлэн дээрэ гарадаггүй бшуу. Тиимэһээ жэлдээ хөөр-гурба дахиншье һаань, уран һайханай коллективүүдтэ туһаламжа болохыень «Буряад үнэн» газетэдэ дурадхал оруулха байнаб. «Толи», «Хонхо», «Уран зохёолой хуудаһан» туһатайл юм бээ. Һэмэг байхагүй. Зүгөөр уран һайханай коллективүүдтэ тусхайтаар зорюулагдаһан байхадаа, баһа нэгэ ондоо байха бшуу.

С. ГАВРИЛОВА.

...НЭН ЗҮРХЭНЬӨӨ ...МАРШАЛНАБ

...ютагай хүбүүн Гунга Гомбоевич Чимитовтэ «Бу...ийнкын арадай поэт» гэһэн хүндэтэ нэрэ соло...ой Верховно Совседэй зарлиг уншажа, ехээр урма... тэмдэглэл бэшэбэб.

...ин Чимитовтэй Мухар-Шэбэрэй аймагай Хошуун...ин. Абанараймнай гэр байра анхаһаа хаяа хад...ин. Би Гунгаагай түрэһэн аханар Цырен-Пун...ин хоёртой багаһаа хойшо нүхэд ябаһан хүм. Тии...ийнгөө дүү Гунгаагай эрдэм ном тээшэ шунан ..., ехэл баясагша һэм.

...ий манай нютагта өөрын һургуули гэжэ байгаа...ийнай һүбэлгэн бэрхэ һэн хойноо аяар арбан та...ий газарта оршодог Барай-Адагай эхин шатын ...ий 1932 ондо орожо, заримдаа морёор, ехэнхидээ ...ийка, дүрбэн класс дүүргээд, Суулгын, Мухар...ийн...ийн һургуулинуудта һураа.

...ий класс дүүргээд байтарнь, дайн дажар эхилшоо ...ийн Туяа» колхозоймнай урдаа хараха ажалша ...ийн-булта дайнда мордожо, хүдөө ажахынгаа хү...ийн нютагай басагад, бэрсэд, үхибүүд, үбгэд, хүгшэд ...ийн...ийн.

...ийнитов дайнай эхинһээ хойшо дүүрэтэрнь колхоз...ийн хадалһан, үбһэ сабшаһан, учётчигоор, хонин ажа...ийе даагшаар, нягталан бодогшоор ажаллаа һэн. ...ийнгаа хажуугаар колхозойнгоо комсомолой эхин ...ийретаряар һүнгагдажа, залуушуулай дунда ойл...ийн хүдэлмэри үсэд нэтэрүүгээр ябуулдаг байгаа. ...ийн хүдөө нютагтамнай радио, зайн гал, телефон гэхэ ...ийн үгы һэмнай даа. Харин телевизор гээшэ хүнэй ...ийнда ороогүй зүйл байгаа ха юм.

...ийн газетэ уншажа, тэрэнээ нэбтэрүүлгын гол зэбсэг ...ийн-ийн шадалаа гамнангүй ажаллажа байһан нюта...ийн хөөрэлдөө хэдэг байгаа. Айл бүхэн үдэр бүрнин ...ийнгаа гэжэ оролдодог бэлэй.

...ийнай эрэшүүл харата дайсантай эрэлхэгээр тулал...ийн гэшэл. Фронтоо ерэһэн, түрэл Буряад орон ...ийн һорьмой дуулангүй үдэр үнгэрэхын аргагүй ...ийн. Гансахан хотон айл соогуураа бэшэ, мүн холо ...ийн оролдог фермэ, отаранууд дээгүүр ябаха хэрэгтэй. ...ийн Гунга Чимитовтэ олонитын горитойхон ажал ...ийдэжа үгтэһэн байгаа гэжэ маһай нютагаархин һайн ...ийн. Тэрэ ажалынь үндэрөөр сэгнэгдэжэ, Гунга хү... «1941—1945 онуудай Эсэгэ ороное хамгаалгын ...ийнай үедэ шэн габьяата ажалай түлөө» гэһэн ме...ийн үгтөө бэлэй.

...ийнсо ажалланаһан үеньь Гунга Чимитовэй хожомоо уран ...ийн болохо хэрэгтэ ехэхэн һургуули боложо үгөө гэжэ ...ийнэй. Юуб гэхэлэ, тэрэ багаһаа хойшо ном олоор ...ийн, шулэг зохёол бэшэжэ эхилһэн, «һургуулийн поэт» ...ийнэн юм.

...ийржаршье совет сэрэгшэдэй алдарта Илалтаар дүү...ийн үзэһэн хүбүүд орден, медаляа яларуулһаар ...ийн бусажа, хүшэр хүндэ байдалда ороһон колхозоо ...ийн захалба. Түрэл нютагайнгаа ажал һанашаһан ...ийн хүд хамсыгаа шаман ороо һааб даа.

...ийн ном тээшэ эрмэлээдэг Гунга энэ үедэ суумхэеэ һу...ийн, Улаан-Удэ орожо, һургуулияа үргэлжэлүүлбэ. ...ийн-ийн эрээлдэг, шулэг зохёодог шуналынь динлээ ...ийн-ийн иэдэн гэхэдэмнай, Чимитовнай уран зохёолой ...ийн-ийн-ийн-

Соёлой һонин

ҮНШЭН ҮХИБҮҮДЫЕ ҮРГЭЖЭ...

Һаяхан Хяагтын хүүгэдэй байшангай 70 жэлэй ойе тэмдэглэбэ. Тус байшанда хүмүүжүүлэгдэгшэд, айлшад, спонсорнууд ойн баярай үдэшэдэ олоороо суглараа.

70 жэлэй хугасаа соо эндэ 2500 гаран үхибүүд хүмүүжүүлэгдээ. Эхэ, эсэгэгүй үншэн хүүгэдые найжалжа, хүлыень дүрөөдэ, гарыень ганзагада хүргэдэг, ажабайдалай үргэн замда гаргажа табидаг энэ байшан һонирхолтой түүхэтэй, ёно заншалнуудтай юм. Тус байшангай хүмүүжэмэлнүүд арадай ажахын элдэб һалбаринуудта хүдэлнэ, хэнһээшье дутуугүй бэрхэ мэргэжэлтэд болонхой.

Ойн баяр хадаа амаршалганууудтай, бэлэг-сэлэгүүдтэй байгаа ааб даа. Республикын Эрдэм һуралсалай министерство 24 хүнэй һууритай автобус бэлэглээ. Эрдэм һуралсалай һалбаринин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюз токарна станок болон библиотекэ бэлэглэбэ. Республикын Залуушуулай хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй комитет мебель абаха мүнгэ дамжуулаа. Хяагтада байрладаг хилын харуулай частинин командованиг мүн лэ мүнгэ бэлэг болгон барюулаа. Хяагтын аймагай захиргаанай зүгһөө баһал бэлэг барюулагдаа һэн.

Улаан-Удын нарин сэмбын, мяха-консервын комбинадуудай коллективүүд Хяагтын хүүгэдэй байшангай спонсорнууд болоһоор үнинэй юм. Хэдэн арбаад жэлэй түршада мүнгэ зөөрөөр туһалхаһаа гална, эндэһээ һуража гараһан эдиршүүлые ажалаар хангадаг. Тиигэжэ ажалша коллективүүдынь залуу хүдэлмэршэдэй хүдэржэхэ, мэргэжэхэдэ нүлөөлдэг. Ойн баярай үдэшэ нарин сэмбын комбинадай түлөөлөгшэ багахан пекарнинин тусхай түхеэрэлгэ бэлэглээ. Мяханай комбинадай коллективһээ шубуунай үдөөр оёгдолог дэрэнүүд барюулагдаһан юм.

Хяагтын хүүгэдэй байшангай директор С. Б. Тулесонов цигэжэ хөөрэнэ:

— Мүнөө үедэ байшандамнай 50 үхибүүн хүмүүжүүлэгдэнэ. Бултадаа эбтэй эстэй нэгэ бүлэ болонхой. Бидэ хүүгэдэй амарха зунай лагерьтайбди. Тэндэ амархада, тэнхээ тамиртай болоходо таатай эрхэ байдал түхеэрэгдэнхэй.

Мүнөө дуталдаг юумэн гэхэдэ, газарай эдеэн, элдэб овощ, алим жэмэс болоно. Бидэ өөһөдөө огород тариһагдби, харин теплицэгүйбди. Хамһабринин ажахытай зэмди. Хэдэн толгой үнеэ, гахай баридагбди. Тиимэһээ һу, мяханай талаар дуталдадаггүйбди. Үхибүүднай газарай эдеэ ургуулжа, мал харууһалжа, хүдөөгэй ажал хэжэ багаһаа һурадаг. Эндэ һураһан дүршэл шадабаринь ажабайдалдань хэрэгтэй болодог гээшэ.

Л. БУДАЖАПОВА.

«МОНГОЛДОХИ БУРЯАДУУДАЙ ҮЛЬГЭРНҮҮД»

Иимэ гаршаг ном Буряадай Эрдэмэй түбэй багахан типографида барлагдажа, хотын номой һаймаанда оронхой. Сагһаа урид мордоһон элитэ эрдэмтэй Ц-А. Дугар-Нимаев энэ суглуулбари бүридхэжэ, урид хэлэгдэхэ үгыень бэшэжэ, гаргаһаан байгаа. Монгол орондо һуудаг буряадуудай хоёр үльгэр энэ номдо оруулагданхай.

«Богдо Жангар», «Ёоро Ёгшол» гэжэ үльгэршүүд Монголой Эрдэмэй академиин уласай номой һанда хадагалагдажа байдаг. 1976 ондо Ц-А. Дугар-Нимаев эрдэмэй командировкодо ябахадаа, эдэнние олоһон юм. Үльгэрнүүд уйгаржаан монгол үзэг хэрэглэжэ, 1926 ондо Дугар Манзарон гэжэ үльгэршэнһөо С. Данзано гэжэ хүнэй бэшэжэ орхиһон гар бэшэмэл байба. Хорёод онуудта бэшэгдэһэн томо хэмжүүртэй буряад үльгэрнүүд үсөөн юм. Тиихэдэ Монголдо һуудаг буряадуудһаа бэшэгдэһэн үльгэрнүүд эрдэмтэдтэ огто мэдэгдээгүй, мүнөөнэй буряад хэлэн дээрэ оройдоо хэблэгдээгүй байһан юм.

«Урдын сагай найман түмэн наһатанай наян тохой бэетэнэй үеын Бухайр хүбүүн Богдо Жангарай түүхэ», «Урдын сагта, эртын энхэ сагай наян тохой бэегэнэй, найман түмэн наһатанай үеын Үбэр Шодор Шоолин нютагтай, Үбэр Мэргэнэй хүбүүн Ёоро Ёгшолой түүхэ»—үльгэрнүүдэй хүсэд нэрэнь иимэ. Эрдэмтэн эдэ хоёр үльгэрые али али тээһээнь шэнжэлжэ, тобшолод хэһэн байгаа.

Монголой академиин Гүрэнэй библиотекын гар бэшэгэй таһагта хуушан монголоор бэшэгдэһэн гар бэшэмэлнүүдтэй танилсахадаа, «хори буряадай үльгэр» гэжэ тэмдэгтэй зургаан дэбтэрнүүдые (һургуулийн шабинарай хэрэглэдэг) олоһон тухайдаа эрдэмтэн номойнтоо оролто бэшэг соо бэшэнэ. Эдэ үльгэрнүүд хаанаһаа олдоһон бэ, үльгэршэн, тэрэнэй хөөрэһые бэшэжэ абаһан хүнэй мүроор бэдэрэлгэ хэлэн, мүн энээндэ хабаатай бусадшье мэдээнүүдые элирүүлһэн байна. Үльгэршэн Дугар Манзарон үгытэй буряад хүн, бэшэжэ абагшань Санжайжин Данзано мүн лэ үгытэй хүн болоно. Эдэ хоёрой нютагынь Хэрлэн голой Буряад хушуун байгаа. 1927 оной июнийн 3-най, 12-ой үдэрнүүдтэ үльгэрнүүдые бэшэжэ дүүргэһэн юм байна. Монголой уран зохёол шэнжэлэгшэ Ч. Дагвадоржотой суг эрдэмтэ бэдэрэлгэ хэхэдээ, архивай дансаһаа үльгэршэнэй түрэһэн он 1889 гү, али 1890 он гэжэ тухайлбарилһан юм. Мүн хуушан үльгэрэй 6 дэбтэрые бичигүн хүреэлэндэ үльгэршэн өөрөө Үгышье һаа:

Эрын зая заяалда
Дагуунинхай дагуунин.
Шэхэр далай нютаг,
Шэгэмүүнийн шажан
дуулалса
Дагуунинхай дагуунин.

Эдэ үльгэрнүүдые шэнжэлхэдээ, «Ёоро Ёгшолой» хойнонь «урданай уг түүхэ» гэжэ үгэнүүд оролсоно. Энэнь яһалашье ушартай байна гэжэ эрдэмтэн бэшэнэ. Юуб гэхэдэ, тус үльгэрэй түгэсхэлдэ хори буряадуудай угынь гэгдэдэг **Хун шубуунай** дүрэ гаража ерэнэ:

...Үеын үедэ
Хурмаста тэнгэриин
изагууртай
Хун шубуун гарбалтай
болободби гэлдэжэ,
Һарые һарлажа,
Жэлые жэллэн жаргажа,
Өөһэдын
Ара мэргэн абагатан,
Үбэр Мэргэн үбгэ
эсэгэтэй,
Ёоро Ёгшол эсэгын
хоёр гэр,
Булад сагаан зүрхэтэ
Ябаган Түгжөөнэйтэн
Ингээд лэ
Үнэр арьбан,
Ута наһатай,
Удаан жаргалтай,
Уг түүхые залгажа,
Үеые үеэлэн жаргажа
Һууба агсан алтай.

Үльгэршэн Дугар Манзарон хори буряадай үльгэр урданайнь хэбээр аяншолой түүхэ»—үльгэрнүүдэй хүсэд нэрэнь иимэ. Эрдэмтэн эдэ хоёр үльгэрые али али тээһээнь шэнжэлжэ, тобшолод хэһэн байгаа.

Монголой академиин Гүрэнэй библиотекын гар бэшэгэй таһагта хуушан монголоор бэшэгдэһэн гар бэшэмэлнүүдтэй танилсахадаа, «хори буряадай үльгэр» гэжэ тэмдэгтэй зургаан дэбтэрнүүдые (һургуулийн шабинарай хэрэглэдэг) олоһон тухайдаа эрдэмтэн номойнтоо оролто бэшэг соо бэшэнэ. Эдэ үльгэрнүүд хаанаһаа олдоһон бэ, үльгэршэн, тэрэнэй хөөрэһые бэшэжэ абаһан хүнэй мүроор бэдэрэлгэ хэлэн, мүн энээндэ хабаатай бусадшье мэдээнүүдые элирүүлһэн байна. Үльгэршэн Дугар Манзарон үгытэй буряад хүн, бэшэжэ абагшань Санжайжин Данзано мүн лэ үгытэй хүн болоно. Эдэ хоёрой нютагынь Хэрлэн голой Буряад хушуун байгаа. 1927 оной июнийн 3-най, 12-ой үдэрнүүдтэ үльгэрнүүдые бэшэжэ дүүргэһэн юм байна. Монголой уран зохёол шэнжэлэгшэ Ч. Дагвадоржотой суг эрдэмтэ бэдэрэлгэ хэхэдээ, архивай дансаһаа үльгэршэнэй түрэһэн он 1889 гү, али 1890 он гэжэ тухайлбарилһан юм. Мүн хуушан үльгэрэй 6 дэбтэрые бичигүн хүреэлэндэ үльгэршэн өөрөө асаржа үгэһэн гэжэ эли болобой.

Эдэ хоёр үльгэрэй автор Дугар Манзарон хори буряадай бэлигтэй талаантай үльгэршэн байһан гэжэ эрдэмтын шэнжэлгэһээ, үльгэрнүүдые уншахадаашье ойлгогдоно. Гадна энэ үльгэршэн миин лэ хөөрэдэг бэшэ, харин түүрээдэг, аянгалдаг гэжэ тэмдэглэхэ ёһотойбди. Энээнние баталһан хэдэн мүрнүүдые харуулая.

Дотор Бээжэн хотын
Долоон түмэн адуунһаа
Зэд туруутай,
Зэбэ шэхэтэй,
Мүнэн соохор
Морнёо барижа,
Унажа ябаарай даа,
Турьюу турьяанза.

Хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор Ц-А. Дугар-Нимаевай ехэ оролдолго гаргажа олоһон эдэ үльгэрнүүд буряад үльгэр шэнжэлэгшэдтэ үнэтэй баримта, ехэ олзо боложо үгэхэнь лабтай. Мүн үргэн олон уншагшадайшье сэдьхэл анхарал татамаар лэ юм байха гэжэ найдахаар даа.

Д. ЖУГДУРОВА.

АМЕРИКАН АЙЛШАДЫЕ БАЯСУУЛБА

Һаяхан Буряадай Национальна библиотекын конференц-зал соо американ аяншалагшадта зорюулагдаһан концерт-нааданда арадан аман зохёолой «Тоонто» ансамбль хабаадажа, бэлиг шадабаряа харуулба. Ансамблийн эдэбхитэй гэшүүд, үндэр наһатай дуушад Бальжид Гунгаровна Доржиева, Цымжид Баторовна. Мункуева гэгшэд урданай дуунуудые гоёор дулаһан байна. Өөрынгөө дуунуудые зохёон найруулдаг Б. Г. Гунгарова «Түгнэ тухай дуугаа» дуулаба. «Эржэн дүүкэй» гэһэн урданай дууе Ц. Б. Мункуева ехэ һайханаар ханхинуулжа, олоной һайшаал магтаалда хүртэбэ.

Хори буряадуудай аман зохёол, ёохор хатарнуудые, урданай дуунуудые һаргээжэ байдаг тоонтынхидой уран бэлигтэй аяар холын Америкын олон хүнүүд һонирхон танилсаба. «Наян Наваа» гэһэн урданай дууе ансамблийн бүлэг утаар татан гүйсэдхөө. Будалан тухай урданай дууе Ербановай нэрэмжэтэ совхоз-техникумэй багша В. Д. Найданова хангюурдаба. Буряад, монгол хатарнуудые зохидоор гүйсэдхэһэн Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Дарима Найдановае эндэ суглараг шад халуун альга ташалгаар үгтаа.

«Интурист» фирмэтэй зохёохы ажалай холбоо барисаатай болоһон «Тоонто» ансамблийн артистнууд үндэһэн арадайнгаа аман зохёолой баялигтай харнин оронуудай хүн зонине саг үргэлжэ танилсуулжа байдагынь һайшаалтай. Бэлигтэй дуушад Радна-Нима Базаров, Бадма Цыдыпов, Наталия Дымбрылова гэгшэд энэ концерт дээрэ дуунуудые гоёор дуулажа, американ айлшадые баясуулба. «Ардагханаа барид гээрэй...», үшөө манай ёно заншал тухай дуунууд, мүн бусад дуунууд энэ концертые шэмэглэбэ.

Ю. Ирдынсеевэй «Төөлэйн дууе» концертынгээ түгэсхэлдэ ансамблийнхид дуулаһан байна. Тиихэдэ түрэһэн үдэрөө тэмдэглэжэ байһан нэгэ аяншалагшада — американ айлшанда Шэнэхээнэй буряадуудай дуулалдаг «Хундагын дууе» тоонтынхид бэлэг болгон бариба. Ёохор наадан харуулагдажа, айлшадай зүгһоо баяр баясхалан хүргэгдөө. Түрэл арадайнгаа хатар, дуунуудтай танилсуулжа байдаг «Тоонто» ансамблийнхидтай хаши нүхэсэлэй уулзалга концертын һүүлдэ үргэлжэлөө.

Б. ДОРЖИЕВА.

Арадай аман зохёолой «Магтаал» ансамблийн наһажаал артистнууд олондо мэдэгдэжэ бэлэнхой. Эрхүүгэй буряадуудай ёохор дуунуудые, хатар дуунуудые, үреэл үгэнүүдые олоной дунда тараажа, хүн зонине баясуулжа байдаг хүгшэд, үбгэдые, залуушуулые Россин Федерацийн соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Алла Галдановна Балдаева хүтэлбэрилдэг юм. Энэ ансамблийн гэшүүд нёдондо, Гэсэрые түүрээдэг байһан мэдэжэ үльгэршэн Пёохон Петровой түрэһэн Хадаахан нютагта болоһон һайндэртэ хабаадаа.

ЧЕРНОБЫЛИЙН ХҮҮГЭДТЭ

Мүнөө зун республикын 70 жэлэй ойн баярай һайндэртэ хабаадажа, уран бэлигээ дэлгээ. Тээмэндэ Дээдэ-Онгостойдо, «Зүүн зүгэй эмшэлгын түб» гэһэн нэгэдэлэй үрялаар ерэһэн Чернобылийн үхибүүдтэй зөлгоо.

Һайхан үреэл дуунуудые бэлигтэй дуушан Мария Ильинична Данилова гоёор дуулаба. Тиихэдэ Баргажанай дуунуудые Нина Алзамаевна Монтонкоева, Цыжема Цыреновна Дандарова гэгшэд бэлэглээ. Эрхүүгэй буряадуудай ёохор наадан, дуунуудые Нина Алзамаевна Монтонкоева, Цыжема Цыреновна Дандарова гэгшэд бэлэглээ. Эрхүүгэй буряадуудай ёохор наадан, дуунуудые үүсхээ. Зундаа амарһан «магтаалайхид» сентябриин арбаадаар дахин сугларжа, репетициинүүдээ хэхэ юм.

Манай корр.

Харилсаа холбоогоо һайжаруулха

Буряад Республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын хэблэлэй бүлэгэйхид республикынгаа олондо мэдээсэл таараадаг хэрэгэлнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдые уриж уулзахадаа, байгша оной долоон һара соо телевидени, радио, газетэнүүдтэй хэрэгэргэ холбоо барисаатайгаар хүдэлмэрилһэн тушаагаа, саашанхи ажал ябуулгала хайшан гээ һаа, аша үрэ ехэтэй болгохо тухай дэлгэрэнгы хөөрэлдөө хэбэ.

МВД-гэй зүгһөө мэдээсэл хэһэн **Д. Ю. Коркин** республикын газетэнүүдтэ тэдэнэй ажал ябуулгые харуулһан материалнуудай үндэһөөр шэнжэлэл хээ. Тиихэдээ тэрэ гансал «Правда Бурятии», «Бурятия» газетэнүүдые хэрэглэһэндээ, суглараг шадай зүгһөө ажаглалтада хүртэбэ. Жэшээлхэдэ, дурдагдаһан хоёр газетэдэ долоон һарын турша соо милицийн ажал ябуулга тухай дүн хамта 90-ээд материалай толилогдоһон һаа, ганса «Буряад үнэн» газетэдэ энэ тоогой хахадһаань олон толилогдоһон байна ха юм. Ажаглалтын һүүлээр республикын МВД-гэй хэблэлэй бүлэгэй хүдэлмэрилэгшэд алдуугаа мэдэрбэ.

Нинтын эмхинүүдтэй холбоо тогтоохо мэдээсэлэй ба хэлхеэ холбооной талаар Буряад Республикын Министрнүүдэй Соведэй таһагай хүдэлмэрилэгшэ **Э. А. Улаанов**, «Бурятия», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй таһагуудые даагшанар **А. Д. Бутуханов, А. Д. Гомбоев**, «Молодежь Бурятии» газетэһээ, **В. Золотарев**, телекомпаниин түлөөлөгшэ **И. В. Озеров** болон бусад үгэ хэлэхэдээ, догоодын хэрэгүүдэй албантай харилсаа холбоогоо улам һайжаруулха арга замууд тушаа тогтоһон байна.

В. ТОКТОХОЕВА.

Хүгжэмшэ басагад. Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

БУРЯТИЯ
мүнөөдэрэй номерто

«Үнэ сэнгүүд дээшэлнэ»—мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

«Наранай» элшэнүүд холуур сасана»—А. Тугутовай статья.

Үртаса-93. «Ажалша бэрхэшүүл лэ шадана»—К. Харанутовагай статья.

«Аха заха» журнал бидэнэр тухай юун гэжэ бэшэбэб?»—Т. Якунаевагай шэнжэлэл.

Олзын хэрэг эхилэгшэ. «Зобожо, тулижа гү, али хайшан гэжэ өөрын хэрэг эрхилхэб?» — О. Ешеевагай статья.

«Амаралтын үдэр — дэлгүүр дээрэ»—Т. Якунаевагай тэмдэглэл.

Уншахыетнай дурадханабди. «Газарай хуби заяа шиидхэхэнь ходооо хүндэ»—И. Асалхановай статья.

Спорт — Спорт

ТОБШОХОНООР...

ҺУР ХАРБАЛГА. Эрэшүүлэй болон эхэнэрнүүдэй дүнда һур харбалгаар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн мүнөөдэр Турциин нислэл Анкара хотодо нээгдэхэнь. Москва шадархи Истра хотодо үнэргэгдэһэн мүрысөөнэй дүнгүүдээр энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадаха Россин суглуулагдамал команда бүридүүлэгдэһэн байгаа. Эндэ гол түлөб Шэтэн областийн, Башкир, Буряад, Дагестан болон Тува Республикануудай түлөөлөгшэд шалгаржа, суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдаба. Эдэмнай хэд бэ гэхэдэ, Шэтэһээ улаасхоорондын классай спортын мастернууд—энэ жэлдэ Россин чемпионка болоһон Наталья Болотова, Надежда Бадмацыренова, спортын мастернууд— һаяхан залуушуулай дундаһаа дэлхэйн чемпион болоһон Баяр Баденов, Сергей Рыгзенов (бултадаа Шэтэһээ), улаасхоорондын классай спортын мастернууд— байтша ондо Россин чемпионой нэрэ эзэргэдэ хүртэнэн Евгений Провоторов (Уфа), Валерий Лысенко (Улаан-Удэ), Махлуханум Мурзаева (Махачкала) гэгшэд болоно. Энэ ехэ мүрысөондэ амжалтатай ябажа ерэхыень Россин суглуулагдамал командын гэшүүдтэ хүсэнэбди.

ХҮНДЭ АТЛЕТИКЭ. 1975 оной хойшо түрэһэн залуушуулай дунда Россин түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Пермь хотодо дүүрэбэ. Россин Федерацийн 35 область, хизаар болон республикын 150 гаран хүндэ атледүүд сугларжа, хабаяа туршаһан байгаа.

Буряадай багшанарай институтай физическэ культурын факультетэй нэгэдэхи курс дүүргэһэн Дмитрий Баранов 83 килограммай шэгнүүртэ мүрысэхэдөө, түрүүшын упражненеэр 125 килограмм абажа, дүн хамта 302,5 килограмм үрэ дүнтэйгөөр гурбадахи һуури эзэлһэн байгаа. Энэ хадаа нютагаймнай хубүүнэй түрүүшын яһала ехэ амжалта гээшэ. ЛВРЗ-гэй спортын клубай тренер Лев Хатуев ехэ габьяатай гэжэ тэмдэглэлтэй.

БОКС. Забайкалийн сэрэгэй округой түрүү һуури эзэлхын түлөө нээмэл мүрысөөн һаяхан Шэтэдэ болобо. Манай республикын арһан бээлэйн шадабаритад сооһоо Баяр Будаев, Арсентий Цыремпилов гэгшэд хөөрдохи һуури эзэлжэ, мүнгэн медальнуудаар шагнагдаа. Спортын мастерта кандидадууд Баяр Дымпилов, Игорь Выходцев гэгшэд гурбадахи һууринуудые эзэлбэ.

ФУТБОЛ. Клубай командануудай дунда республикыш түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үргэлжэлнөөр. Энэ мүрысөөндэ недондо жэл Буряад ороной чемпион болоһон «Мотор» команда найнаар наадана. Бэлигтэй бэрхэ залуу тренер Сергей Шалышкинай һурган һоридог энэ команда мүрысөөндэ түрүүлнэ гэжэ мэргэжэлтэд тоолоно. Ушарынь юуб гэхэдэ, энэ командын бүридэлдэ бэлигтэй бэрхэ эдир футболистнуудые хүмүүжүүлгэдэ гол анхарал хандуулагдадаг. Энэ жэлдэ тус командаһаа дүрбэн хүбүүд Россин түрүү һуури эзэлхын түлөө нэгэдэхи лигэдэ наададаг «Сэлэнгэ» командын бүридэлдэ оруулагдаһан байха юм.

Һүүлшын нааданнуудта «Моторой» футболистнууд прибор-бүтээлгын нэгэдэлэй «Торпедо». Онохойн «Восход» командануудые шүүжэ, урагшаа дабшаба. ЛВРЗ-гэй спортын клубай түлөөлөгшэд, авиационно үйлэдбэриин нэгэдэлэй «Забайкалец», транспортын «Локомотив» командануудта наадахи һууринуудта дабшана. Тиихэдэ хүдөөгэй командануудтаа сооһоо Онохойн «Восход», Закаменскын «Металлург», Гусиноозерскын «Шахтер» командануудтаа яһала һайн байдалтай.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

АШАТАЙЛ БАЙХА ДАА

Хэжэнгын аймагай захиргаанай эрдэм һуралсалай таһагай дэргэдэ шатарай болон даам наадалгын клуб гү, али түб эмхидхэхэ һанал хин хоһоор мүндэлөө бэшэ юм. Энэ нааданда дуратай зон энээн тухай ходоо һанажа ябадаг байгаа бшуу.

Тиигэдшье нимэ клубууд (түбүүд) Россин элдэб угсуунуудта бии болгогдоод, аша үрэтэй байһанаа бодото дээрэнь харуулаа. Мүнөө Хэжэнгын хүүгэдэй болон залуушуулай зохёохы ажал ябуулгын байшангай (директорынь А. Б. Намдакова) дэргэдэхи шатарай-даамай таһагай хүдэлмэрнин ашаар ород даамаар мастерта гурбан кандидат, шатараар болон даамаар гүшаад нэгэдэхи разрядтайшуул, улаасхоорондын, бүхэроссин, республикын мүрысөөнүүдтэ ичагшад, шангай һууринуудые эзэлэгшэд хүмүүжүүлэгдэһэн байха юм.

Тиимэһээ саашаданьшье аймаг соогоо шатар болоод даам хүгжөөхын тулада шатарай-даамай клуб бии болгохо шухала болоо. Тиихэдээ нимэ гол зорилгонууд табигдана.

Шатарта болон даамда дуратай бэлигтэй хүбүүд, басагадые элирүүлхэ, тэдэнэрэй дадал шадабаряа дээшэлүүлхэдэнь, бэлигээ улам мүлихэдэнь, үндэр дүнгүүдые түйлахадань туһалха.

Түс клуб аймагай захиргаанай, тэрэнэй эрдэм һуралсалай таһагай болон спортын комитедэй шиидхэбэрсэр бии болгогдохо ёһотой юм. Тиихэдээ шатарай болоод даамай таһагуудһаа бүрндэхэ. Тэрээн бүхэндэнь ахалагша һоригшо, һоригшод байха. Долоон хоног соо 18 часай турша соо һоригшо бүхэн хүдэлхэ ёһотой гээд хараалагдана. Иимэ клубай аша туһатай байхе байһаниинь арсашагүй эли.

П. ИЛЬИН,
багша, дайнай ветеран, шатарай кружогые хүтэлбэрилэгшэ.

(Эн» мэдээсэлэй гонорар «Буряад үнэнэй» жасада дамжуулха).

Редактор
Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ
РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИГЖИТОВ Б-М. Ж. (харюусалгата секретарь), НИМАЕВ П. Н. (редакторай орлогшо), ОЧИРОВ С. Д., РИНЧИНОВ С. Д. (редакторай орлогшо), ТОКТОХОЕВА В. Э.

Эмхидхэн байгуулагшад — Буряад Республикын Верховно Совет, Буряад Республикын Министрнүүдэй Совет, Бүгэдэ буряадуудай үндэһэн соёлой эблэл болон редакциин ажалша коллектив.

Манай адрес:
670000, Улаан-Удэ Каландаришвилийн үйлсэ 23, «Буряад үнэн» газетын редакци.

Редакциин телефонууд: редакторай—2-50-96, приемный — 2-54-54, редакторай орлогшонорой — 2-68-08, 2-62-62, хаюусалгата секретариин—2-50-52, секретариадай—2-66-76, таһагууд: соведүүдэй хүдэлмэриин ба нинтын эмхинүүдэй —2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическа—2-64-36, (даагшань), 2-63-86, 2-67-81, 2-64-35 —соёлой эрдэмэй болон һургуулинуудай—2-60-21 (даагшань), 2-57-63; олоннитын хүдэлмэриин ба мэдээсэлэй—2-54-93 (даагшань), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгын—2-60-91; корректорнүүдэй—2-33-61, хэблэлдэ [illegible] —2-35-95. Манай корреспондентнүүд: Агинскда — 3-42-19, Закаменскда — 30-61.
Буряад Республикын Министрнүүдэй Соведэй хэблэлэй телефонууд: директор—2-49-94, бухгалтери— 2-26-67 вахта — 2-56-62.

Газетэ хэблэлэй 2 хуудаһан хэмжээтэй
Индекс 50901. Хэһэг 6.389.
Стереотипта тушаагдаһан саг: 21.20.

Буряад Республикын республиканска типографида газетэ хэблэгдээ. Директорэйнь телефон: 2-40-45.
Мүн 69-дэхи номертойгоор бүридхэлдэ абтанхай.